

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний вищий навчальний заклад
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Інститут екологічної економіки і менеджменту

Кафедра обліку і аудиту

Пояснювальна записка

до дипломної роботи бакалавра

на тему:

**«Облік і аудит готової продукції та її реалізації у
Філії «Хустське лісове дослідне господарство»
ДСГП «Ліси України»**

Виконала: студентка групи ОАСз-21
Спеціальності 071 “Облік і оподаткування”
Куриця Л.М.

Керівник к.е.н., доцент Мандрик В.О.

Рецензент к.е.н., доцент Гуль І.Г.
(прізвище та ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний вищий навчальний заклад
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут екологічної економіки і менеджменту _____
Кафедра _____ обліку і аудиту _____
Освітній ступінь _____ бакалавр _____
Спеціальність _____ 071 «Облік і оподаткування» _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку і аудиту

Гарасим П.М. д.е.н., проф. Гарасим П.М.

« 07 » 2024 року

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Куриця Любов Михайлівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Облік і аудит готової продукції та її реалізації у Філії «Хустське лісове дослідне господарство» ДСГП «Ліси України»

керівник роботи Мандрик Василь Олегович к.е.н., доц.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «07»03. 2024 р. №С-193.

2. Термін подання студентом роботи 14.06.24 р.

3. Вихідні дані до роботи Установчі документи Філії «Хустське лісове дослідне господарство» ДСГП «Ліси України», наказ про обікову політику, фінансова, статистична, податкова звітність підприємства за 2021-2023рр., облікові реєстри, навчально-методична література, нормативно-правова база.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Вступ. РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти обліку і аудиту готової продукції та її реалізації. РОЗДІЛ 2. Економічна характеристика Філії «Хустське лісове дослідне господарство» ДСГП «Ліси України» та оцінка стану обліку готової продукції та її реалізації. РОЗДІЛ 3. Аудит готової продукції та її реалізації у Філії «Хустське лісове дослідне господарство» ДСГП «Ліси України». Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Лист 1 Основні економічні показники діяльності Філія «Хустське лісове дослідне господарство» протягом 2021-2023 р. Лист 2 Оцінка системи внутрішнього контролю і системи бухгалтерського обліку готової продукції у Філії «Хустське лісове дослідне господарство» Лист 3 План аудиту готової продукції та її реалізації. Лист 4 Програма аудиту готової продукції та її реалізації. Лист 5 Методика аудиту випуску і реалізації готової продукції. Лист 6 Аудиторський висновок.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
X	X	X	X
X	X	X	X
X	X	X	X
X	X	X	X
X	X	X	X

7. Дата видачі завдання 08.03.2024 р.

Керівник роботи

(підпис)

Мандрик В.О.

(прізвище та ініціали)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи бакалавра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	08.03.2024р.- 10.03.2024р.	Виконано
2	Розділ 1. Теоретичні аспекти обліку і аудиту готової продукції та її реалізації.	11.03.2024р.- 22.03.2024р.	Виконано
3	Розділ 2. Економічна характеристика Філії «Хустське лісове дослідне господарство» ДСГП «Ліси України» та оцінка стану обліку готової продукції та її реалізації.	23.03.2023р.- 15.04.2024р.	Виконано
4	Розділ 3. Аудит готової продукції та її реалізації у Філії «Хустське лісове дослідне господарство» ДСГП «Ліси України».	16.04.2024р.- 10.06.2024р.	Виконано
5	Висновки	11.06.2024р.- 14.06.2024р.	Виконано

Студентка

(підпис)

Куриця Л.М.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Мандрик В.О.

(прізвище та ініціали)

Анотація

Мета випускної роботи бакалавра - ознайомитися з веденням обліку і аудиту готової продукції та її реалізації у Філії “Хустське лісове дослідне господарство” ДСГП “Ліси України” та розробити пропозиції з їх удосконалення.

Об’єктом дослідження є обліково-звітний і контрольний процес у Філії “Хустське лісове дослідне господарство” ДСГП “Ліси України” за 2021-2023 роки.

Предметом дослідження випускної роботи бакалавра є облік і аудит готової продукції та її реалізації.

Основне завдання роботи полягає у дослідженні стану бухгалтерського обліку готової продукції та її реалізації, визначення шляхів його вдосконалення на підприємстві, а також розроблення пропозицій з провадження аудиту готової продукції та її реалізації у Філії “Хустське лісове дослідне господарство” ДСГП “Ліси України”.

Випускна робота бакалавра складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

Ключові слова: облік, аудит, готова продукція, обліково-звітний процес, пропозиції, вдосконалення, провадження.

Сторінок – 74, рисунків – 25, таблиць - 10, використаних джерел - 40.

Annotation

The purpose of final work is to familiarize with the conduct of accounting and audit finished product and its realization on Filyi “Khusts'ke lisove doslidne hospodarstvo” DSHP “Lisy Ukrayiny” and to develop suggestions of it improvement.

A research object is accounting and control process of Filyi “Khusts'ke lisove doslidne hospodarstvo” DSHP “Lisy Ukrayiny” for 2021-2023 years.

The article of research is an accounting and audit finished product and its realization.

The basic task of work consists in research of the state of accounting of finished product and its realization on enterprise, determination of the ways of it improvement on enterprise, and also development of suggestions realization of audit finished product and its realization on Filyi “Khusts'ke lisove doslidne hospodarstvo” DSHP “Lisy Ukrayiny”.

Final work consists of entry, three sections, conclusions and suggestions, list of the used sources and additions.

Keywords: account, audit, finished product, accounting and control process, suggestions, perfections, realizations.

Pages – 74, pictures – 25, tables – 10, used literary sources – 40.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	7
1.1. Економічна сутність готової продукції та її реалізації.....	7
1.2 Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку та аудиту готової продукції та її реалізації.....	15
РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФІЛІЇ «ХУСТСЬКЕ ЛІСОВЕ ДОСЛІДНЕ ГОСПОДАРСТВО» ТА ОЦІНКА СТАНУ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ	18
2.1 Аналіз фінансово-економічних показників господарської та природоохоронної діяльності Філія «Хустське лісове дослідне господарство»	18
2.2 Практичні аспекти ведення обліку готової продукції та її реалізації Філія «Хустське лісове дослідне господарство»	32
2.3 Сучасні компютерні технології ведення обліку на підприємстві та їх практичне застосування	38
РОЗДІЛ 3. АУДИТ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ У ФІЛІЇ «ХУСТСЬКЕ ЛІСОВЕ ДОСЛІДНЕ ГОСПОДАРСТВО»	43
3.1 Мета, зміст, завдання та джерела інформації аудиту готової продукції та її реалізації	43
3.2 Методичні прийоми проведення аудиту готової продукції та її реалізації.....	47
3.3 Результати аудиту готової продукції та її реалізації.....	61
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
ДОДАТКИ.....	74

ВСТУП

У сучасних умовах бізнесу для лісового дослідного господарства велике значення має продаж готової продукції, що є основним показником їхньої ефективності. Бухгалтерський облік відіграє важливу роль у контролі за виробництвом та фінансовими потоками, забезпечуючи раціональне використання ресурсів.

Аналіз обсягів продажів дозволяє лісовому дослідному господарству прогнозувати прибуток і ефективно планувати подальші дії в умовах конкурентного ринкового середовища. Тому управління продажами та доходами стають ключовими аспектами для успішної діяльності лісових дослідних господарств.

Актуальність теми. Основою функціонування будь-якого лісового господарства є насамперед прагнення до досягнення максимального рівня прибутку. Цей прибуток може бути досягнутий шляхом виробництва конкретного товару або ж надання різноманітних послуг. Реалізація зазначених цінностей відкриває шлях до забезпечення стабільних доходів та подальшого збільшення прибутковості. Продаж готової продукції можна розглядати як завершальний етап в діяльності лісового господарства, який відображає завершення цілого циклу її фінансових операцій. Цей етап відображає не лише фінансові показники, але й ефективність управління, а також успішність стратегічного планування.

Дослідження проводилось у Філії “Хустське лісове дослідне господарство” Державного підприємства “Ліси України” за період з 2021 по 2023 рік.

Метою випускної роботи бакалавра було детально вивчити систему обліку і аудиту готової продукції, а також її реалізації у зазначеній Філії. Головна задача полягала в наданні рекомендацій з удосконалення цієї системи з метою підвищення ефективності й результативності її функціонування.

Для досягнення поставленої мети було визначено широкий спектр завдань:

- Визначення економічної сутності, систематизація та аналіз особливостей обліку готової продукції та її реалізації.
- Ознайомлення з чинними законодавчими нормами, що регулюють процес обліку та аудиту готової продукції в лісовому секторі.
- Детальний аналіз діяльності Філії “Хустське лісове дослідне господарство”, з урахуванням техніко-економічних аспектів та оцінка стану обліково-звітнього процесу.
- Вивчення сучасних комп'ютерних технологій для обліку та їх впровадження в практику лісового господарства.
- Визначення особливостей відображення готової продукції та її реалізації у системі бухгалтерського обліку, включаючи аспекти аналізу фінансової звітності.
- Проведення комплексного аудиту процесів обліку та реалізації готової продукції з метою ідентифікації потенційних покращень та оптимізації діяльності Філії.

Об'єктом дослідження є обліково-звітний і контрольний процес у Філії «Хустське лісове дослідне господарство» за 2021-2023 роки.

Предмет дослідження випускної роботи бакалавра є облік і аудит готової продукції та її реалізації.

Методи дослідження. Дослідження базується на принципах сучасної економічної теорії, а також принципах бухгалтерського обліку та аналізу функціонування ЛДГ. Інформаційна база дослідження включає Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, національні стандарти бухгалтерського обліку, постанови КМУ та інші нормативно-правові акти, а також підручники з фінансового обліку, бухгалтерського обліку та аудиту. Також використовуються статті в наукових журналах, інструкції з використання Плану рахунків, а також інформація про бізнес-процеси компаній та актуальна інформація про лісоматеріали та лісові господарства.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

1.1. Економічна сутність готової продукції та її реалізації

Обсяг реалізованої продукції є одним із ключових індикаторів, що відображає успішність діяльності підприємств. Готова продукція охоплює широкий спектр товарів, які пройшли повний цикл виробництва: від обробки та контролю якості до упаковки та поставки на склад. Це може включати не лише готові продукти, але і напівфабрикати, які готові для подальшої обробки або використання. Готова продукція, яка відповідає встановленим стандартам та технічним вимогам, не потребує додаткових процесів виробництва на даному етапі і готова до подальшого використання або реалізації.

Готова продукція відображає не лише результати функціонування компанії, а й включає в себе весь спектр виробничих процесів, від початкової обробки сировини та матеріалів до фінального виробу, придатного для реалізації або використання. У той час як незавершене виробництво охоплює всі компоненти та ресурси, що перебувають на різних етапах технологічного процесу, чекаючи завершення виробництва [28].

Готова продукція у Хустському лісовому дослідному господарстві проходить кілька етапів обробки та реалізації:

- Виготовлення продукції та її переміщення на склад готової продукції.
- Тимчасове зберігання готової продукції у складських приміщеннях компанії.

- Доставка готової продукції до власних роздрібних точок продажу на місцевій території або до оптових покупців.
- Використання продукції для внутрішніх потреб основних магазинів або для подальшої реалізації, наприклад, упакування власного виробництва.
- Продажі та отримання платежів від покупців за відвантажену продукцію. [22].

Рис. 1.1 Демонструє взаємозв'язок між виробничим процесом, залишками готової продукції на складах та збутом продукції.

Ведення обліку готової продукції та її реалізації включає в себе виконання наступних завдань:

- Відображення руху готової продукції та фактичної наявності, що передбачає систематичний облік виробництва, відвантаження та залишків на складі.
- Забезпечення контролю за зберіганням готової продукції на складі та дотриманням вимог щодо умов зберігання, включаючи правила зберігання та збереження якості продукції.

- Проведення поточного контролю за складанням та оформленням документів, пов'язаних з відвантаженням продукції, для забезпечення точності та правильності обліку.
- Здійснення поточного контролю за проведенням оплати покупцями за отриману продукцію, включаючи перевірку відповідності сум оплати до обсягу та якості отриманої продукції.
- Забезпечення контролю за відповідністю витрат на виготовлення продукції та отриманих результатів, для забезпечення ефективного використання ресурсів та максимізації прибутковості підприємства [35].

При побудові та організації процесу ведення обліку готової продукції на практиці можна використовувати наступні ознаки для групування продукції:

Форма: Різні види продукції можуть мати різну форму або вигляд, наприклад, готові вироби, напівфабрикати, комплектуючі частини тощо.

Готовність: Продукція може бути повністю готовою до використання або реалізації, або ж перебувати на різних стадіях завершення виробництва.

Технічна складність: Продукція може відрізнятися за складністю технологічних процесів, необхідних для її виготовлення, що може впливати на організацію та управління її обліку (рис.1.2).

Рис.1.2. Класифікація готової продукції

Супутною продукцією слід розуміти ту продукцію, яка виробляється паралельно з основною технологічною діяльністю. Вона якісно повинна відповідати встановленим стандартам і вимогам, і вона може піддаватися подальшій обробці, або бути реалізована покупцям. Супутна продукція, хоча і є побічним продуктом основного виробництва, має свої власні якісні та кількісні характеристики, оцінка яких має бути належно проведена.

Побічною продукцією слід розуміти продукцію, що формується в процесі комплексного виробництва одночасно з основною, але відрізняється від супутньої тим, що для неї не потрібно додаткових витрат. Це може бути, наприклад, відходи чи залишки виробництва, які можуть бути перероблені або використані без додаткових затрат.

Відповідно до П(С)БО 9 “Запаси”, облік готової продукції передбачає оцінювання її за первісною вартістю. Проте, через те, що точна вартість товарів може бути не визначена до остаточного розрахунку всіх витрат, реєстрація наявності та руху готової продукції щоденно є необхідною для правильного визначення її вартості. При оцінці витрат на придбання продукції, робіт або послуг важливо враховувати вимоги, визначені в П(С)БО 16 “Витрати”. Такий підхід дозволяє забезпечити точне відображення фінансових показників та ефективного управління готовою продукцією в бухгалтерському обліку лісового дослідного господарства.

Продукція, що реалізовується лісовим дослідним господарством, визнається тією, за яку покупцеві (або замовнику) надаються належні документи. Ці бухгалтерські та інші документи, що надходять від покупця або замовника, отримують юридичну силу з моменту їх надходження до банківської установи або ж з моменту їх передачі покупцеві (замовнику) згідно з умовами договору (контракту). Іншими словами, ці процеси відбуваються без участі фінансових інституцій [30].

Процес продажу не є складною операцією, в результаті якої продукція лісового дослідного господарства передається у власність покупця. Під час цього процесу компанія отримує кошти, які відшкодовують її витрати,

включаючи виробничі витрати та платежі за податками, оплату праці, постачання товарів та послуг, а також розрахунки з іншими кредиторами. Успішна реалізація продукції та стає постачання на ринок сприяють покращенню фінансового стану компанії, забезпечуючи її стійкість та розвиток.

У випадку, коли покупець отримує продукцію безпосередньо на складі готової продукції ЛДГ відповідно до умов контракту, ця продукція вважається проданою лише після того, як товарно-транспортні накладні та інші документи були належним чином оформлені та передані покупцю. Реалізація продукції відрізняється від процесу придбання товарно-матеріальних цінностей, оскільки включає наступні операції, що передбачають не лише постачання товару, але й його збут та оформлення відповідної документації [34].

Рис.1.3 Процес реалізації готової продукції

Отже, вартість готової продукції, яка передається покупцю за роздрібними цінами, фактично компенсує ЛДГ витрати на виробництво. Ціна продажу встановлюється виробником і може змінюватися в залежності від різних факторів, часто вона узгоджується з покупцем.

Ці фактори включають у себе вартість виробництва, попит на ринку, а також можливості конкурентів. Зазвичай вартість реалізації готової продукції перевищує витрати на її виробництво.

Таким чином, процес продажу готової продукції полягає в передачі виготовленого товару покупцеві, що включає в себе ряд операцій, які становлять складний комплексний процес.

Облік готової продукції включає в себе кілька аспектів, що важливі для фінансової звітності та управління підприємством:

Оцінка за реальною собівартістю та за балансовими цінами: Це важливий аспект, який дозволяє визначити вартість готової продукції відповідно до фактичних витрат на виробництво та з урахуванням бухгалтерських правил.

Дохід від реалізації готової продукції: Оцінка доходу, отриманого від продажу готової продукції, включаючи усі витрати та прибуток, отриманий від продажу.

Витрати від реалізації готової продукції: Включає в себе всі витрати, пов'язані з процесом реалізації готової продукції, такі як транспортні витрати, зберігання та упаковка.

Непрямі податки: Враховуються у бухгалтерському обліку готової продукції, такі як ПДВ, акциз та інші обов'язкові платежі, які пов'язані з процесом реалізації.

Дохід (виручка) від реалізації продукції визнається в разі наявності наступних умов:

Виникнення права власності: Право власності на продукцію передається покупцеві відповідно до умов угоди або контракту.

Придатність для передачі: Продукція повинна бути готова до передачі покупцеві, тобто вона має бути в належному стані та відповідати умовам угоди.

Суттєвий ризик та контроль передані покупцеві: Після передачі продукції покупцеві суттєвий ризик у відношенні до продукції, а також контроль над нею, переходять на покупця.

Очікуване отримання економічних користей: Передача продукції повинна призводити до очікуваних економічних користей для підприємства у вигляді отримання платежів від покупців.

Визначеність суми доходу: Сума доходу від реалізації продукції повинна бути достовірно визначена та можлива для обліку.

Рис. 1.4 Умови визнання доходу (виручки) від реалізації продукції

Для визначення фактичної собівартості виробництва готової продукції, робіт та послуг необхідно враховувати залишки незавершеного виробництва - продукції, що перебуває на виробництві на кінець звітної періоду.

Собівартість продукції є одним з ключових показників виробничо-господарської діяльності ЛДГ. Вона включає в себе витрати, пов'язані з виготовленням та продажем продукції у грошовому виразі.

У вартість проданих товарів (робіт, послуг) включається собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) протягом звітної періоду, а також нерозподілені постійні витрати та наднормативні виробничі витрати. Рахунок №90 “Собівартість реалізації” використовується для узагальнення і аналізу собівартості реалізованих готових товарів [40].

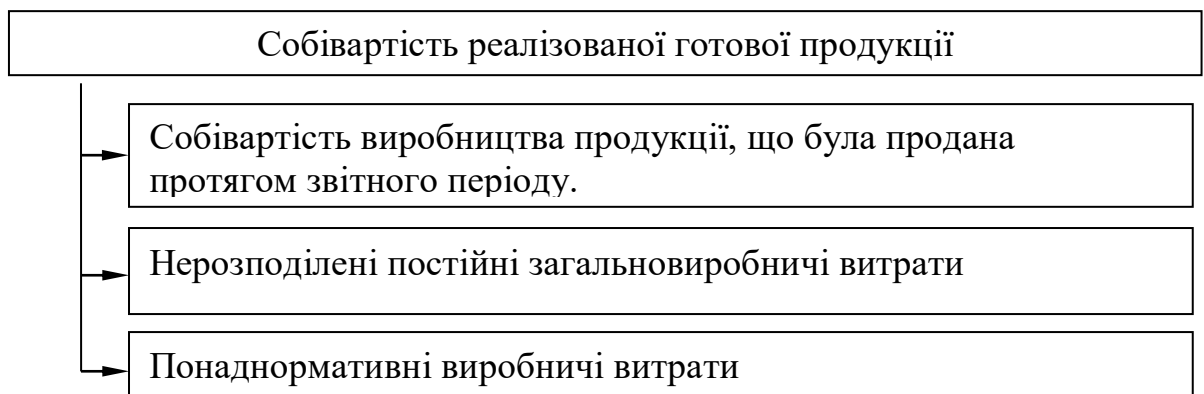

Рис.1.5 Склад собівартості реалізованої готової продукції

На рисунку 1.6 представлено складові виробничої собівартості продукції згідно з П(с)БО 16 “Витрати” [9]. Оцінка готової продукції під час реалізації залежить від наказу про облікову політику ЛДГ та використовується згідно з П(С)БО 9 “Запаси”. Управлінські витрати фіксуються на рахунку 92 “Адміністративні витрати”. Процес формування первісної собівартості готової продукції показано на рисунку 1.7.

Термін “калькуляція” використовується для обчислення собівартості одиниці продукції або робіт. Найбільш поширені види калькуляції - планова, бюджетна, нормативна і фактична. Готова продукція є результатом виробничої діяльності ЛДГ і відображає її ефективність та продуктивність.

Рис.1.6. Склад витрат виробничої собівартості готової продукції

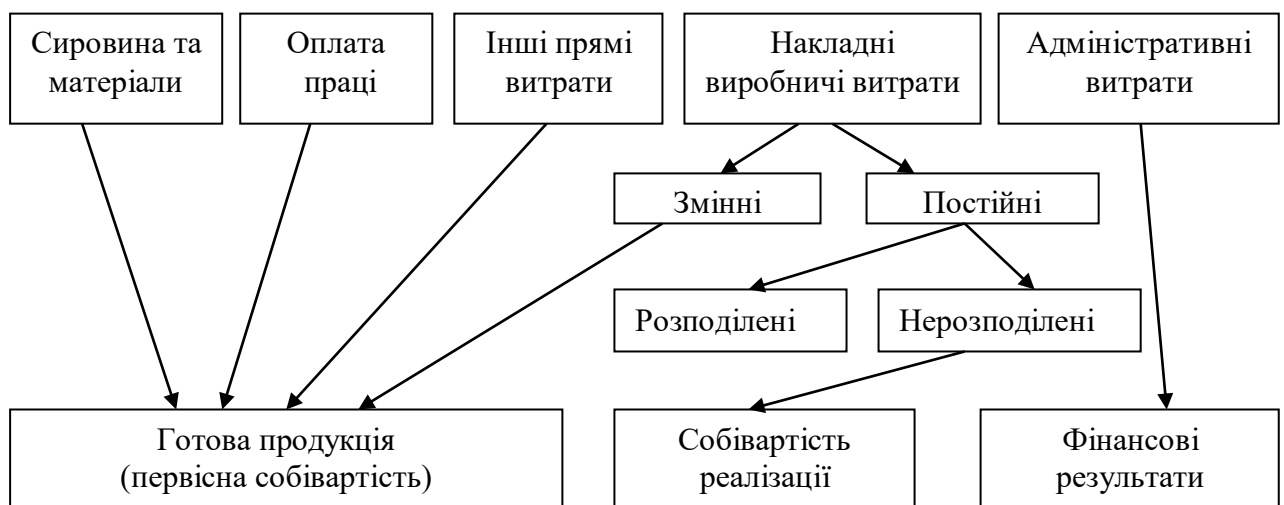

Рис.1.7. Процес формування первісної вартості готової продукції

1.2 Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку та аудиту готової продукції та її реалізації

У таблиці 1.1 наведено огляд законодавчих та нормативних документів України, які мають значення при організації та веденні бухгалтерського обліку готової продукції та процесу її реалізації.

Таблиця 1.1

Характеристика нормативно-правової бази з обліку і аудиту готової продукції та її реалізації

№	Назва нормативного документу	Ким і коли затверджений	Коротка характеристика змісту норм. документу
1	2	3	4
1	Податковий кодекс України [2]	№2755-VI ВР від 02.12. 2010 р.	Визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, відповідальність за порушення податкового законодавства
2	Господарський кодекс України [1]	№ 436-IV ВР від 16.01.2003 р.	Встановлює відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності
3	Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [4]	№996-XIV ВР від 16.07.1999 р.	Визначає правові засади регулювання організації ведення бухгалтерського обліку та складання звітності. Закон використовується всіма юридичними особами, створеними відповідно до законодавства незалежно від їх організаційно-правової форми і форми власності.
4	Закон України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” [3]	№ 2258-VIII ВР 21.12.2017р.	Визначає правові засади здійснення аудиторської діяльності в Україні і спрямований на створення системи незалежного фінансового контролю.
5	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” [5]	Наказ Міністерства фінансів України №73 від 07.02. 2013 р.	Визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Його норми застосовуються до фінансової звітності і консолідованої фінансової звітності юридичних осіб усіх форм власності, які зобов'язані подавати фінансову звітність згідно із законодавством

Продовження табл. 1.1			
1	2	3	4
6	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси”[7]	Наказ Мінфіну України від 20.10.1999 р. № 246	Це положення визначає методологічні засади формування в обліку інформації про запаси і розкриття їх у фінансовій звітності. Придбані (отримані) чи вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. Згідно з п. 10 П(С)БО - 9 первісною вартістю запасів, що виготовляються власними силами підприємства, визначається собівартість їх виробництва, яка визначається за П(С)БО - 16 “Витрати”. В п. 27 і 28 П(С)БО описано механізм відображення результатів переоцінки готової продукції в бухгалтерському обліку. У ньому також детально відображено методи оцінки вибуття готової продукції.
7	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”[9]	Наказ Мінфіну України від 31.12.1999 р. № 318	Цим положенням (стандартом) визначаються методологічні принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкритті у фінансовій звітності, дається визначення витрат і склад по елемент, а також додається розрахунок розподілу загальновиробничих витрат. У п.10 та 11 цього П(С)БО зазначено визначення собівартості реалізованих товарів та визначено складові виробничої собівартості продукції.
8	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід”[8]	Наказ Мінфіну України від 29.11.1999 р. № 290	Цим положенням (стандартом) визначаються методологічні принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкритті у фінансовій звітності.
9	Інструкція “Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку”[11]	Наказ Міністерства фінансів України №291 від 30.11. 1999 р.	Встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб. Використовується підприємствами та організаціями всіх форм власності (крім банків та бюджетних установ)
10	“Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів”	Наказ Міністерства статистики України від 21.06.1996 р. № 193	В якому затверджено типові форми з обліку готової продукції, що повинні застосовувати підприємства всіх форм власності.

Продовження табл. 1.1			
1	2	3	4
11	“Про затвердження порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей” [15]	Постанова Кабінету міністрів України, затверджена від 22.02.96 р. № 116	Визначає розмір збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) готової продукції предметів на підприємстві. Відповідно до п.2 розмір збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей визначається шляхом проведення незалежної оцінки відповідно до національних стандартів оцінки.
14	Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах, що належать до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів України.	Наказ Державного агентства лісових ресурсів України № 124 від 14.05.2013 р.	Дозволять лісовим підприємствам в процесі встановлення цін на продукцію, роботи і послуги враховувати вплив на процес ціноутворення нових технологій, умов споживання продукції, методів і способів торгівлі, змін цін на сировину, паливо та електроенергію, зростання продуктивності праці, інфляційні процеси в економіці та інші чинники; дадуть можливість підприємствам з'ясувати основні причинні зв'язки між товарним ринком і ціною, а також визначитися стосовно загальних закономірностей розвитку процесу ціноутворення в умовах вітчизняного ринку.

Представлена характеристика базується на основних нормативно-правових актах з обліку та аудиту готової продукції та її реалізації. Проте, слід звернути окрему увагу на Наказ про облікову політику підприємства, який докладно визначає всі аспекти обліку, специфічні для Філії “Хустське лісове дослідне господарство”.

РОЗДІЛ 2

ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФІЛІЯ «ХУСТСЬКЕ ЛІСОВЕ ДОСЛІДНЕ ГОСПОДАРСТВО» ТА ОЦІНКА СТАНУ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ”

2.1. Аналіз фінансово-економічних показників господарської та природоохоронної діяльності Філія «Хустське лісове дослідне господарство»

На підставі даних лісовпорядкування 2010 року встановлено різноманіття та значення лісових ресурсів ДП “Хустське лісове дослідне господарство”. Загальна площа цієї території складає 31406 гектарів, із яких 30210 гектарів припадають на лісові ділянки. Розподіл цих лісів за групами показує їх важливість у різних аспектах: I група (Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення) - 2040,7 гектарів. Ці ліси включають біосферні заповідники та інші природоохоронні території, наукові об'єкти та ліси історико-культурного значення; II група (Рекреаційно-оздоровчі) - 8303,4 гектарів. Ліси цієї групи відіграють важливу роль у створенні місць для відпочинку та оздоровлення населення; III група (Захисні ліси) - 4201,2 гектарів. Ці ліси мають стратегічне значення у збереженні ґрунтів, водних ресурсів та біорізноманіття; IV група (Експлуатаційні ліси) - 15664,7 гектарів. Ця категорія охоплює ліси, які використовуються для промислової рубки та деревопродуктового господарства.

Загалом, лісові ресурси ДП “Хустське ЛДГ” відіграють важливу екологічну, соціальну та економічну роль у регіоні. Також відзначається велике значення різноманітності порід дерев, що забезпечує стійкість екосистеми та різноманіття деревного покриву.

Стан технічного обладнання та його ефективне використання мають значний вплив на фінансово-господарську діяльність будь-якого підприємства, зокрема і на Філію “Хустське лісове дослідне господарство”. Основні засоби є

ключовою складовою матеріально-технічної бази будь-якої організації, і від їх ефективного використання залежать обсяги виробництва та загальна виробнича потужність. Тому, раціональне та повне використання основних засобів суттєво впливає на покращення економічних показників діяльності лісодослідного господарства. Аналіз динаміки руху основних засобів Філії “Хустське лісове дослідне господарство” буде проведено за допомогою таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Динаміка руху основних засобів Філія “Хустське лісове дослідне господарство”

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни	
	2021	2022	2023	2022/ 2021pp	2023/ 2022pp	2022/ 2021pp	2023/ 2022pp
1	2	3	4	5	6	7	8
Первісна вартість, тис. грн.	5870	6655	12000	785	5345	113,37	180,32
Знос, тис. грн.	4592	4998	5951	406	953	108,84	119,07
Залишкова вартість, тис. грн.	6655	12000	11955	5345	-45	180,32	99,63
Вартість введених основних засобів	822	6485	79,10	5663	-6405,9	788,93	1,22
Вартість основних засобів, які вибули	104	1140	158,4	1036	-981,6	1096,1	13,89
Коефіцієнт зносу, %	78,22	75,1	89,42	-3,12	14,32	96,01	119,07
Коефіцієнт придатності, %	21,78	24,9	10,58	3,12	-14,32	114,33	42,49
Коефіцієнт оновлення, %	12,35	54,04	0,83	41,69	-53,21	437,57	1,54
Коефіцієнт вибуття, %	1,8	17,1	1,3	15,3	-15,8	950,00	7,60

Аналіз показників основних засобів у Філії “Хустське лісове дослідне господарство”, представлений у таблиці 2.1, дозволяє зробити наступні висновки. Початкова вартість основних засобів на цьому ЛДГ зросла протягом дослідженого періоду: у 2022 році вона збільшилась на +785 тис. грн., або на 113,37%, а в 2023 році - на +5345 тис. грн., або +180,32%. Знос також зросла: у 2022 році на +406 тис. грн., або на +108,84%, а в 2023 році - на +953 тис. грн.,

або на 119,07%. Залишкова вартість основних засобів спочатку збільшувалась, у 2022 році вона зросла на +5345 тис. грн., або на 180,32%, але в 2023 році зменшилася на -45 тис. грн., що становить лише 99,63%. Коефіцієнт зносу у 2022 році спочатку зменшився на -3,12, а в 2023 році зріс на +14,32. Коефіцієнт придатності має зворотню динаміку. Коефіцієнт оновлення у 2021-2022 роках показує тенденцію до збільшення, однак у 2023 році він значно зменшився. Найбільший коефіцієнт вибуття був у 2022 році і склав 17,1%. Таким чином, як рекомендація, пропонується приділити більше уваги оновленню основних засобів лісового дослідного господарства, що дозволить ефективніше використовувати потенціал підприємства.

У таблиці 2.2 ми проведемо аналіз ефективності використання основних засобів у Філії «Хустське лісове дослідне господарство».

Таблиця 2.2.

Аналіз ефективності користування основними засобами
Філія «Хустське лісове дослідне господарство»

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	37827	75753	83177	37926	7424	200,3	109,8
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	6262,5	9327,5	11977,5	3065	2650	148,9	128,4
Валовий прибуток, (збиток), тис.грн.	7860	23036	24542	15176	1506	293,1	106,5
Середньоспискова чисельність, осіб	54	62	56	8	-6	114,8	90,32
Фондовіддача, грн./грн.	6,04	8,12	6,94	2,08	-1,18	134,4	85,47
Фондомісткість, грн./грн.	0,16	0,12	0,14	-0,04	0,02	75,0	116,7
Фондоозброєність, тис. грн.	115,97	150,4	213,8	34,43	63,4	129,7	142,2
Фондорентабельність, %	1,25	2,46	2,04	1,21	-0,42	196,8	82,93

Проведений аналіз ефективності використання основних засобів у Філії “Хустське лісове дослідне господарство” у таблиці 2.2 дозволяє зробити наступні висновки. У 2022 році величина фондівдачі мала максимальне значення і складала 8,12 грн/грн, але до 2023 року зменшилась до 6,94 грн/грн, що становить зниження на -14,53%, що є негативним. Показник фондомісткості має обернену тенденцію: у 2022 році він мав найменше значення 0,12 грн/грн, а в 2023 році зріс на 0,02 грн/грн, або 16,7%. Значну позитивну динаміку демонструє показник фондоозброєності, який зростає щорічно. У 2022 році він збільшився на +34,43 тис. грн, або на +29,7%, а в 2023 році - на +63,4 тис. грн, або на +42,2%. Найбільше значення показника фондорентабельності було у 2022 році і складало 2,46%, проте до 2023 року це значення зменшилося на -0,42%, або на 17,07%.

Однією з ключових умов для успішної діяльності лісового дослідного господарства є належна організація й оптимізація його оборотних активів. Оборотні активи охоплюють фінансові ресурси, які використовуються у короткострокових періодах або протягом одного переробного циклу, часто до одного року. Вони грають важливу роль у підтримці господарської діяльності й забезпечують її стабільність. Ретельний аналіз динаміки оборотних активів Філії “Хустське лісове дослідне господарство” дозволить краще зрозуміти їхню ефективність та вплив на загальну фінансову структуру підприємства. Ці дані будуть представлені в таблиці 2.3, що дозволить детальніше проаналізувати ситуацію та прийняти відповідні управлінські рішення для підвищення ефективності діяльності господарства.

Результати аналізу вказують на динаміку показників підприємства протягом останніх трьох років. У 2021 році коефіцієнт оборотності склав 5,1 обороту в рік. Проте в 2022 році він раптово зріс на 2,3 обороту, або на 46,1%, що є значним покращенням і може свідчити про ефективне використання ресурсів. Однак у 2023 році цей показник зменшився на 0,54 обороту, або на 7,33%, що може вказувати на можливі проблеми або нестабільність в діяльності підприємства.

Коефіцієнт завантаження показує обернену динаміку: у 2022 році він зменшився на 0,1, або на 31,54%, що може бути ознакою оптимізації процесів. Проте в 2023 році він збільшився на 7,9%, що може вказувати на збільшення витрат або неефективне використання ресурсів.

Тривалість обороту також має схожу тенденцію: у 2022 році вона зменшилася на 22,5 днів, або на 31,5%, що є позитивним знаком і може вказувати на покращення ефективності виробничих процесів. Проте в 2023 році відбулося збільшення на 3,9 днів, або на 7,9%, що може свідчити про можливі труднощі або перешкоди у виробничих процесах.

Таблиця 2.3.

Аналіз динаміки показників користування оборотними активами
Філія “Хустське лісове дослідне господарство”

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	37827	75753	83177	37926	7424	200,3	109,8
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	7482,5	10258	12155	2775,5	1896,5	137,1	118,5
Коефіцієнт оборотності	5,1	7,4	6,8	2,3	-0,54	146,1	92,67
Коефіцієнт завантаження	0,2	0,1	0,1	-0,1	0	68,46	107,9
Число днів в аналізованому періоді (році), дні	360	360	360	0	0	100	100
Тривалість обороту, дні	71,2	48,7	52,6	-22,5	3,9	68,5	107,9

Однак, безсумнівно, найбільш важливим активом для будь-якого підприємства, зокрема для Філії “Хустське лісове дослідне господарство”, є

його людські ресурси. Саме вони визначають його конкурентоспроможність та здатність до досягнення поставлених цілей. Динаміка показників ефективності використання цих трудових ресурсів у Філії “Хустське лісове дослідне господарство” має вирішальне значення для оцінки його успішності та можливостей до подальшого розвитку. Цю динаміку можна зіставити та проаналізувати за допомогою таблиці 2.5.

Таблиця 2.4.

Показники ефективності використання трудових ресурсів

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	37827	75753	83177	37926	7424	200,3	109,8
Прибуток (збиток) тис. грн.	138	209	207	71	-2	151,4	99,0
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	54	62	56	8	-6	114,8	90,3
Продуктивність праці, тис. грн.	700,5	1221,8	1485,3	521	263,5	174,4	121,6
Фонд оплати праці працівників, тис. грн.	9443	10363	10112	920	-251	109,7	97,6
Середньомісячна заробітна плата працівника, грн.	14572	14928	15047	356	119,0	102,4	100,8
Затратомісткість, тис. грн.	0,2	0,1	0,1	-0,1	0	54,8	88,9
Затратовіддача, тис. грн.	4,0	7,3	8,2	3,3	0,9	182,5	112,5

Після аналізу, відображеного у таблиці 2.4, ми робимо наступні висновки. Протягом періоду 2021-2023 років кількість працівників зазнає змін: у 2021 році їх було 54 особи, у 2022 - 62 особи, а в 2023 році ця цифра зменшилася до 56 осіб. Фонд оплати праці також відображає зміни: у 2021 році він становив 9443 тис. грн., у 2022 році збільшився на +10363 тис. грн. або на 9,7%, а у 2023 році зменшився на -251 тис. грн. або на -2,4%. У той же час середньомісячна

заробітна плата працівників також зазнає змін: у 2021 році вона складала 14572 грн., у 2022 році зросла на +356 грн. або на 2,4%, а у 2023 році зросла на 119 грн. або на 0,8%. Показник затратомісткості зменшується в період 2021-2023 років: у 2022 році на 0,1 грн. або на -45,2%, залишаючись незмінним на рівні 0,1 протягом 2022-2023 років. Оберненим показником є затратовіддача, що зростає у 2021 році на 82,5%, у 2022 році на 12,5%, порівняно з відповідними роками.

Вивчення та оцінка операційних витрат є важливим етапом в управлінні лісовим дослідним господарством, а також є складним та часомомістким завданням. В таблицях 2.5 і 2.6 ми проведемо глибокий аналіз та порівняння динаміки та структури операційних витрат у Філії “Хустське лісове дослідне господарство”. Цей аналіз дозволить нам отримати більш глибоке розуміння фінансового стану та ефективності управління господарською діяльністю цієї установи.

Таблиця 2.5.

Динаміка операційних витрат

Філія “Хустське лісове дослідне господарство”, тис. грн.

Елементи операційних витрат	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Матеріальні витрати	7146	22048	23450	14902	1402	308,5	106,4
Витрати на оплату праці	19443	29363	30562	9920	1199	151,1	104,1
Відрахування на соціальні заходи	4234	6321	6756	2087	435	149,3	106,9
Амортизація	516	2097	2452	1581	355	406,4	116,9
Інші операційні витрати	5637	15567	15896	9930	329	276,2	102,1
Всього витрат	36976	75396	79116	38420	3720	203,9	104,9

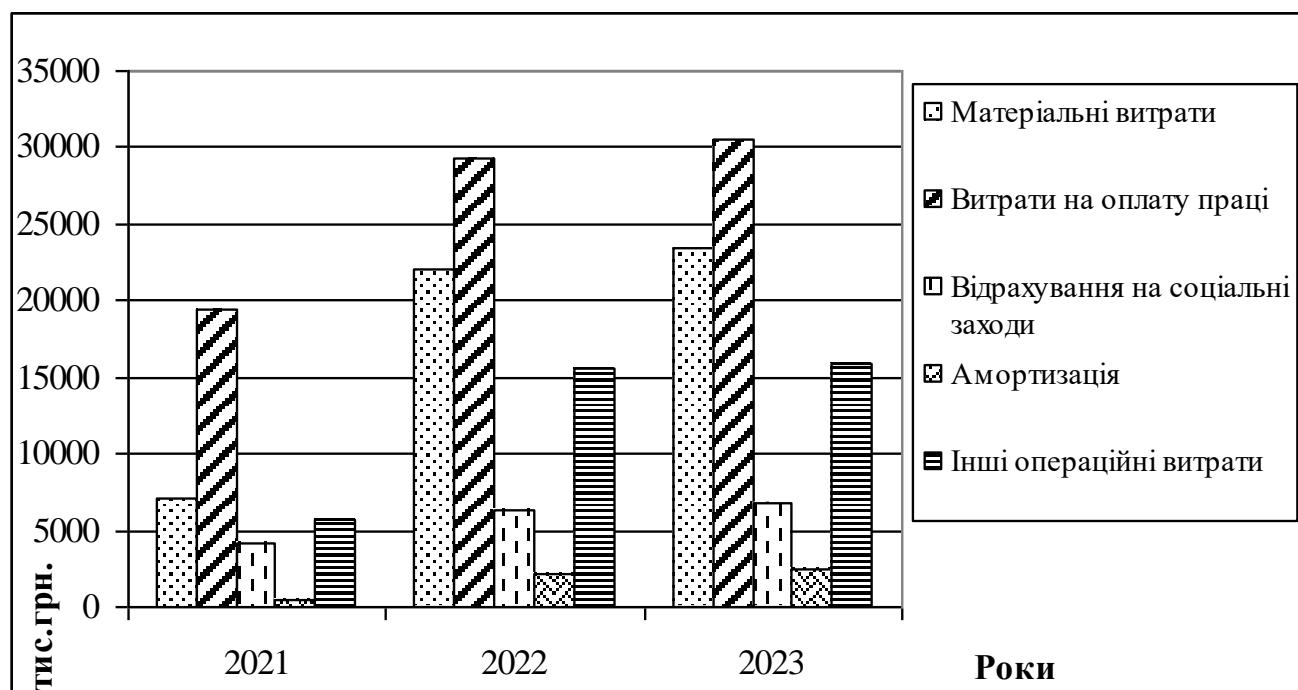

Рис. 2.1 Динаміка операційних витрат

Філія “Хустське лісове дослідне господарство”, тис. грн.

За даними таблиці 2.5, можна зробити наступні висновки щодо динаміки витрат підприємства.

Матеріальні витрати зросли протягом аналізованого періоду: у 2021 році склали 7146 тис. грн., у 2022 - збільшилися на 14902 тис. грн. (+208,5%), а в 2023 - на додаткові 1402 тис. грн. (+6,4%).

Витрати на оплату праці також показують стабільний ріст: у 2021 році були на рівні 19443 тис. грн., у 2022 - зросли на 9920 тис. грн. (+51,1%), а в 2023 - на 1199 тис. грн. (+4,1%).

Відрахування на соціальні заходи мають аналогічну динаміку до витрат на працю. У 2022 році зросли на 2058 тис. грн. (+49,3%), а в 2023 - на 435 тис. грн. (+6,9%).

Амортизація, яка складала 516 тис. грн. у 2021 році, стрімко зросла у 2022 на 1581 тис. грн. (+306,4%), а в 2023 - на 355 тис. грн. (+16,9%).

Інші операційні витрати також показують зростання: у 2021 - 5637 тис. грн., у 2022 - збільшилися на 9930 тис. грн. (+176,2%), а в 2023 - на 329 тис. грн. (+4,9%).

Таблиця 2.6.

Структура операційних витрат Філія “Хустське лісове дослідне господарство”

Елементи операційних витрат	Роки			Абсолютне відхилення	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022
Матеріальні витрати	19,3	29,2	29,6	9,9	0,4
Витрати на оплату праці	52,6	38,9	38,6	-13,6	-0,3
Відрахування на соціальні заходи	11,5	8,4	8,5	-3,1	0,2
Амортизація	1,4	2,8	3,1	1,4	0,3
Інші операційні витрати	15,2	20,6	20,1	5,4	-0,6
Всього витрат	100	100	100	-	-

За аналізом таблиці 2.6 виявлено значні зміни у структурі операційних витрат протягом розглянутого періоду. Найбільш значущим компонентом витрат є витрати на оплату праці, які у 2021 році становили 52,6% від загальної суми витрат. Проте їхня частка поступово зменшується: у 2022 році до 38,9% і у 2023 році до 38,6%.

Друге місце місце за значущістю на Філія “Хустське лісове дослідне господарство” обіймають матеріальні витрати котрі відіграють важливу роль у процесі виробництва. Їхня частка у структурі витрат у 2021 році становила 19,3%, у 2022 році зросла на 9,9% до 29,2%, і, хоча у 2023 році зростання було лише на 0,4%, вони все ще складають значну частку - 29,6%.

Інші операційні витрати, хоча й мають меншу частку, але також є значущими. У 2021 році вони склали 15,2% від загальних витрат, у 2022 році зросли до 20,6%, а в 2023 році трохи зменшилися до 20,1%.

Фінансовий результат визначається як прибуток або збиток підприємства і є одним з основних економічних показників, який відображає його фінансове здоров'я та ефективність управління ресурсами. Він є результатом узагальнення фінансово-господарської діяльності протягом певного періоду і відображає загальний фінансовий стан підприємства.

Таблиця 2.7 надає детальну інформацію про показники, які впливають на фінансовий результат Філії “Хустське лісове дослідне господарство” за трьома останніми роками.

Таблиця 2.7.

Динаміка формування чистого прибутку, Філія “Хустське лісове дослідне господарство” тис. грн.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	37827	75753	83177	37926	7424	200,26	109,80
Собівартість реалізованих товарів	29967	52717	53887	22750	1170	175,92	102,22
Інші операційні доходи	600	471	486	-129	15	78,50	103,18
Адмін. витрати	5855	12988	13504	7133	516	221,83	103,97
Витрати на збут	1268	5330	6423	4062	1093	420,35	120,51
Інші операційні витрати	1277	5039	5324	3762	285	394,60	105,66
Інші доходи	108	186	198	78	12	172,22	106,45
Податок на прибуток	30	127	134	97	7	423,33	105,51
Чистий прибуток (збиток)	138	209	235	71	26	151,45	112,44

Аналізуючи таблицю 2.7 з динамікою формування чистого прибутку в Філії “Хустське лісове дослідне господарство” за період з 2021 по 2023 рік, можна відзначити наступне:

1. Чистий дохід від реалізації продукції: Значно зріс протягом розглянутого періоду. З 37827 тис. грн у 2021 році до 75753 тис. грн у 2022, збільшившись на 100,26%, а в 2023 році зріс на 7424 тис. грн або на 9,8%.

2. Собівартість реалізованої продукції: Також збільшилась. Вона становила 29967 тис. грн у 2021 році, у 2022 зросла на 75,92%, а в 2023 році ще на 2,22%.

3. Інші операційні доходи: протягом аналізованого періоду зменшуються так у 2022 році вони зменшилися на -129 тис. грн. або на 78,50%, а у 2023 році продемонстрували незначне зростання на +15 тис.грн. або на 3,18% відносно 2022 року.

4. Адміністративні витрати: Збільшилися на 121,83% у 2022 році і на 3,97% у 2023 році.

5. Витрати на збут: Зросли на 320,35% у 2022 році і на 20,51% у 2023 році.

6. Інші операційні витрати: Показали збільшення у 2022 році збільшується на +3762 тис. грн. або на +294,60%, однак вже у 2023 році вони зростають 285 тис.грн. або на 5,66%.

7. Інші операційні доходи: Збільшилися у 2022 році на +78 тис.грн. що становить 72,22% а у 2023 році на +12 тис.грн. що становить 6,45 на 72,22% у 2022 році і на 6,45% у 2023 році.

8. Чистий прибуток: Показав тенденцію до збільшення так у 2021 році він становив 138 тис. грн. у 2022 році його значення збільшується на +71 тис. грн. або на 51,45% а у 2023 році від демонструє зростання на +26 тис. грн або на +112,44%. у 2022 році, але зріс у 2023 році на 112,44%.

Ці показники свідчать про динаміку фінансових результатів Філії “Хустське лісове дослідне господарство” та дозволяють оцінити її фінансове становище та ефективність управління ресурсами протягом розглянутого періоду.

Одним з найсуттєвіших показників, що відображають ефективність та прибутковість лісового дослідного господарства, є його рентабельність. Цей аспект охоплює різні аспекти діяльності, такі як рентабельність загального капіталу, рентабельність оборотних коштів, рентабельність інвестицій та рентабельність продажів. Давайте розглянемо ці показники рентабельності для Філії “Хустське лісове дослідне господарство” за допомогою даних, представлених у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8.

Показники рентабельності
Філія “Хустське лісове дослідне господарство”

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	138	209	235	71	26	151,45	112,44
Середня сума загального капіталу, тис. грн.	10313	15404,5	21017,5	5091,5	5613	149,37	136,44
Середня сума оборотного капіталу, тис. грн.	7482,5	10258	12154,5	2775,5	1896,5	137,09	118,49
Середня сума основного капіталу, тис. грн.	2830,5	5146,5	8863	2316	3716,5	181,82	172,21
Виручка від реалізації, тис. грн.	37827	75753	83177	37926	7424	200,26	109,80
Рентабельність, в % до:	-	-	-	-	-	-	-
- загального капіталу	1,33	1,35	1,18	0,02	-0,17	101,50	87,41
- оборотного капіталу	1,84	2,03	1,93	0,19	-0,1	110,33	95,07
- основного капіталу	4,87	4,06	2,65	-0,81	-1,41	83,37	65,27
Рентабельність реалізації	0,36	0,27	0,28	-0,09	0,01	75,00	103,70

На основі аналізу таблиці 2.8 можемо зробити наступні висновки:

У 2022 році рентабельність загального капіталу досягла свого максимуму і становила 1,35%, але вже у 2023 році цей показник знизився на 0,17% і склав 1,18%. Рентабельність оборотного капіталу у 2021 році становила 1,84%. У 2022 році вона збільшилася на 0,19% до 2,03%, але у 2023 році зменшилася на 0,1% і становила 1,93%. Рентабельність основного капіталу мала таку динаміку: у 2021 році показник був найвищим і становив 4,87%, у 2022 році знизився до 4,06%, а у 2023 році склав 2,65%.

Узагальнимо діяльність філії “Хустське лісове дослідне господарство” за період 2021-2023 років, виділивши основні економічні показники у табл. 2.9.

Основні економічні показники діяльності Філія “Хустське лісове дослідне господарство” протягом 2021-2023 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	37827	75753	83177	37926	7424	200,3	109,8
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	29967	52717	53887	22750	1170	175,9	102,2
Матеріальні витрати, тис. грн.	7146	22048	23450	14902	1402	308,5	106,4
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	6262,5	9327,5	11977,5	3065	2650	148,9	128,4
Фонд оплати праці, тис. грн.	9443	10363	10112	920	-251	109,7	97,6
Середньооблікова чисельність працюючих, осіб	54	62	56	8	-6	114,8	90,3
Середньомісячна заробітна плата працюючих, грн.	14572	14928	15047	356	119	102,4	100,8
Продуктивність праці	700,5	1221,8	1485,3	521,3	263,5	174,4	121,6
Фондовіддача, грн./грн.	6,04	8,12	6,94	2,08	-1,18	134,4	85,5
Фондомісткість, грн./грн.	0,16	0,12	0,14	-0,04	0,02	75,0	116,7
Фондоозброєність тис.грн./ос.	115,97	150,4	213,8	34,43	63,4	129,7	142,2
Валовий прибуток, тис. грн.	7860	23036	24521	15176	1485	293,1	106,4
Податок на прибуток, тис. грн.	30	127	134	97	7	423,3	105,5
Чистий прибуток, тис. грн.	138	209	235	71	26	151,4	112,4
Рентабельність реалізованої продукції, %	0,36	0,27	0,28	-0,09	0,01	75,0	103,7
Середньорічна вартість оборотних активів тис. грн.	7482,5	10258	12155	2775,5	1897	137,1	118,5
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	5,1	7,4	6,8	2,3	-0,6	145,1	91,9
Тривалість обороту, дні	71,2	48,7	52,6	-22,5	3,9	68,4	108,0

Провівши аналіз основних економічних показників діяльності філії “Хустське лісове дослідне господарство” протягом 2021-2023 років, можна зробити наступні висновки:

- Чистий дохід від реалізації продукції у 2021 році становив 37 827 тис. грн, а в 2022 році зріс до 75 753 тис. грн, що на 37 926 тис. грн або на 100,3% більше. У 2023 році відбулося незначне зростання на 7 424 тис. грн або на 9,8%.

- Собівартість реалізованої продукції також демонструє тенденцію до збільшення: у 2021 році вона становила 29 967 тис. грн, у 2022 році зросла на 22 750 тис. грн або на 75,9%, а у 2023 році – на 1 170 тис. грн або на 2,2%.

- Матеріальні витрати протягом аналізованого періоду збільшувалися: у 2021 році вони становили 14 902 тис. грн, у 2022 році зросли на 14 902 тис. грн або на 208,5%, а у 2023 році – на 1 402 тис. грн або на 6,4%.

- Середньооблікова чисельність працівників практично не змінювалася і становила 54-56 осіб. Фонд оплати праці протягом досліджуваного періоду щороку збільшувався: у 2021 році він становив 9 443 тис. грн, у 2022 році зріс на 920 тис. грн або на 9,7%, а у 2023 році зменшився на 251 тис. грн або на 2,4%.

- Середньомісячна заробітна плата працівників у 2021 році становила 14 572 грн, у 2022 році зросла на 356 грн або на 2,4%, а у 2023 році – на 119 грн або на 0,8%.

- Показник продуктивності праці у період 2021-2023 років зростає: у 2022 році на 521,3 тис. грн або на 74,4%, а у 2023 році – на 263,5 тис. грн або на 21,6%.

- Чистий прибуток філії "Хустське лісове дослідне господарство" протягом аналізованого періоду має тенденцію до збільшення: у 2021 році він становив 138 тис. грн, у 2022 році зріс на 71 тис. грн або на 51,4%, а у 2023 році – на 26 тис. грн або на 12,4%.

2.2 Практичні аспекти ведення обліку готової продукції та її реалізації Філія «Хустське лісове дослідне господарство»

Відповідно до П(С)БО 9 “Запаси”, готова продукція є не лише результатом виробництва, але й ключовим фактором у фінансовому стані підприємства. Ця категорія запасів включає в себе не лише товари, що готові до продажу, але й інші вироби, які вже виготовлені та очікують свого використання чи реалізації. Готова продукція визначається як та, яка відповідає усім вимогам якості та технічного стандарту, які стосуються даного виду продукції, або які були узгоджені між сторонами [7].

Інформація щодо готової продукції має велике значення для аналізу фінансового стану підприємства та його ефективності. Не лише “Баланс” (Звіт про фінансовий стан), але й інші форми звітності, можуть містити інформацію про обсяги виробництва та реалізації готової продукції.

Враховуючи значення готової продукції для оцінки фінансового стану підприємства, важливо здійснювати її аналіз як частину комплексного огляду фінансової діяльності.

У звіті про фінансовий стан, відомому як “Баланс”, представлені активи, зобов'язання та власний капітал підприємства на конкретний момент у часі, який може бути на початок або кінець фінансового року.

У розділі "Оборотні активи" балансу зустрічається рядок 1103 “Готова продукція”, де відображаються залишки готової продукції на складі. Ця продукція вже виготовлена, протестована, прийнята та відповідає технічним стандартам і умовам домовленостей з покупцями. Вона визнається за даними бухгалтерського рахунку 26 “Готова продукція” на кінець фінансового року.

У випадку, якщо товари або роботи не відповідають встановленим вимогам (за винятком дефектів), вони не включаються до рядка 1103 “Готова продукція”. Такі товари (за винятком дефектів) відображаються у рядку 1102 “Незавершене виробництво”[36].

Виробничий процес в нашому випадку нерозривно пов'язаний з лісовими ресурсами, які використовуються для виробництва продукції. У “Балансі” показані ресурси, які задіяні у виробничому процесі, зокрема у рядку 1101 “Запаси”. Цей рядок містить інформацію про ресурси, які призначені для використання у виробництві.

Для заповнення цього рядка можна скористатися інформацією з таких бухгалтерських рахунків, як:

Рахунок 20 “Виробничі запаси”, який містить відомості про сировину та матеріали, що призначені для виробництва;

Рахунок 22 “Малоцінні та швидкозношувальні предмети”, який включає інструменти та інвентар, що використовуються у виробництві та мають невелику вартість;

Рахунок 25 “Напівфабрикати”, який охоплює напівфабрикати та напівготові вироби, які використовуються у виробництві для подальшої обробки та перетворення в готову продукцію;

Інформація з цих рахунків допоможе зрозуміти, які ресурси використовуються у виробничому процесі і як вони відображаються у фінансовому звіті.

Стаття “Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги” (рядок 1125) у фінансовому звіті відображає зобов'язання покупців та замовників за отриману від них продукцію, роботи або послуги. В цей рядок включаються борги, які не забезпечені векселем, з урахуванням резерву на сумнівні борги.

Дані для заповнення рядка 1125 зазвичай отримуються з бухгалтерського рахунку 36 “Розрахунки з покупцями та замовниками” на кінець фінансового року. При цьому з цієї суми вираховується резерв на сумнівні борги, який відображений на рахунку 38 “Резерв по сумнівних боргах”.

Цей рядок дозволяє управлінцям та аналітикам отримати уявлення про те, скільки грошей компанія очікує від своїх клієнтів та який рівень ризику настає від сумнівних боргів, які можуть бути невиплатними.

У рядку 1635 “Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами” відображаються платежі авансів, які отримані від сторонніх осіб. Ця сума заборгованості відображена в балансі підприємства.

Щоб заповнити цей рядок, необхідно скористатися остаточним сальдо бухгалтерського рахунку 681 “Розрахунки за авансами одержаними”. Інформація з цього рахунку допоможе визначити суму авансів, які отримані від клієнтів чи інших сторонніх осіб і ще не були повністю використані або не були перетворені на фактичні товари чи послуги.

Продаж продукції лісового дослідного господарства перш за все означає відчуження активів господарства через їхню реалізацію. Мета цієї операції полягає у відновленні основних засобів, які були задіяні у виробництві продукції, а також отриманні прибутку, який буде використаний для різноманітних потреб господарства.

Основні показники виробничо-господарської діяльності лісового дослідного господарства внаслідок реалізації продукції знаходять своє відображення у Формі №2 “Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)”. Цей звіт дозволяє оцінити фінансові результати діяльності господарства, включаючи дохід, собівартість продукції, витрати та прибуток, які виникають в результаті реалізації продукції.

У Формі №2 "Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)" представлені основні доходи та витрати лісового дослідного господарства. Цей звіт надає змогу оцінити фінансові результати його діяльності та розрахувати сукупний дохід.

У звіті вказуються всі важливі фінансові компоненти, такі як доходи від реалізації продукції, інші операційні доходи, витрати на виробництво та обслуговування, адміністративні витрати та інші витрати. Після відрахування всіх витрат від загальних доходів визначається сукупний дохід господарства.

Цей звіт є важливим інструментом для аналізу фінансової діяльності лісового дослідного господарства, оскільки він дозволяє оцінити ефективність

його діяльності та здійснити порівняльний аналіз з попередніми періодами чи з іншими господарствами [7].

Стаття “Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)” (рядок 2000) відображає дохід, отриманий від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг, включаючи також оплату за здачу в оренду інвестиційної нерухомості. Утім в цьому рядку здійснюється коригування на суму знижок до ціни, наданих раніше продукції, яка була повернута, а також на суму податків та зборів [38].

Отже, чистий дохід від реалізації продукції є важливим показником фінансової продуктивності підприємства, оскільки він враховує не тільки обсяги продажів, але й здійснює коригування на витрати, пов'язані зі знижками та оподаткуванням.

При реєстрації доходів важливо керуватися положеннями ПСБО 15 “Дохід”[8]. Згідно з цим стандартом, дохід від продажу продукції (товарів, інших активів) визнається лише тоді, коли виконані наступні умови:

- Ризики та користь, пов'язані з продукцією, передані покупцеві через передачу права власності на товар або інший актив.
- Лісове дослідне господарство більше не контролює або не керує продукцією чи іншими активами.
- Можливо достовірно визначити суму отриманих доходів.
- Існує впевненість, що операція приносить економічну вигоду лісовому дослідному господарству, і витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути надійно визначені.

Ці критерії допомагають забезпечити точний облік доходів та відповідність їх визнання міжнародним стандартам фінансової звітності.

В лісовому дослідному господарстві обов'язково проводиться списання власних витрат, або собівартості, у випадку продажу продукції. Цей процес зазначений у статті 2050 Фінансового звіту № 2, який відомий як “Звіт про фінансові результати” або “Звіт про сукупний дохід”. Термін “Собівартість

реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)” охоплює витрати, пов'язані з виробництвом та реалізацією проданих товарів, а також їх вартість.

Щоб розрахувати собівартість реалізованих товарів, використовуються відповідні стандарти бухгалтерського обліку, такі як:

Стандарт 9 “Запаси” [7], який стосується обліку запасів товарів.

Стандарт 16 “Витрати” [9], що враховує усі витрати, пов'язані з виробництвом і реалізацією.

Стандарт 30 “Біологічні активи” [10], який охоплює облік біологічних активів, таких як лісові насадження та інші ресурси, використовувані в господарстві.

Після того, як всі потрібні статті, включаючи дохід від продажу товарів і їх витрати, будуть заповнені, можна з великою достовірністю розрахувати валовий прибуток або збиток. Цю операцію можна виконати за допомогою рядків 2090 та 2095 у Фінансовому звіті № 2. Шляхом віднімання значень рядка 2050 від значення рядка 2000 ми зможемо отримати величину валового прибутку лісового дослідного господарства.

Щоб переконатися у правильності цього розрахунку, варто порівняти отриману величину валового прибутку з тим, що вказано в рахунку 791 “Результат операційної діяльності”. Якщо значення цих показників співпадають, то це свідчить про правильність розрахунків та відповідність фінансової звітності.

Додаткова інформація про виробництво і продаж продукції також міститься в третьому розділі Фінансового звіту № 2, який описує елементи операційних витрат.

У цьому розділі перераховані основні складові операційних витрат, такі як матеріальні та амортизаційні витрати, витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи, а також інші операційні витрати, які лісове дослідне господарство понесло протягом звітного періоду.

Важливо зазначити, що у цьому розділі не враховується собівартість тієї частини продукції, яка була виготовлена та спожита самим лісомисливським господарством. Це означає, що витрати, пов'язані з виробництвом для внутрішнього споживання, не включаються у загальну суму операційних витрат, яка відображається у цьому розділі.

Під час реалізації готової продукції нормальним є отримання оплати за відвантажену продукцію. Ця інформація щодо сум платежів доступна у Фінансовому звіті № 3, особливо у його першому розділі, що описує "Рух коштів у результаті операційної діяльності".

У рядку 3000 цього звіту, який описує "Надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)", зазначається дохід від основної діяльності, який включає в себе отримання оплати за продану продукцію та послуги, а також платежі за оренду інвестиційної нерухомості. У цьому рядку не враховуються відрахування з доходу, такі як ПДВ, акцизний податок та інші податки і збори.

Рядок 3015 цього звіту, "Надходження авансів від покупців і замовників", відображає суму передоплати та авансованих коштів, які отримані від покупців та замовників на майбутні поставки продукції (товарів, робіт, послуг).

У Фінансовому звіті № 5 "Примітки до річної фінансової звітності" також міститься інформація щодо виробництва та реалізації продукції.

Наприклад, у розділі VIII "Запаси" в рядку 900 наводиться дані про балансову вартість готової продукції. Ця інформація дозволяє зрозуміти, яку частину готової продукції компанія утримує на складі на кінець звітного періоду.

У розділі IX "Дебіторська заборгованість" у рядку 940 можна знайти дані про заборгованість покупців та замовників за товари. Ця інформація вказує на те, скільки коштів очікується отримати від клієнтів за раніше продану продукцію.

Крім того, для підприємств-виробників сільськогосподарської продукції детальна інформація щодо виробництва та реалізації продукції також розкривається у розділах XIV і XV у примітках до фінансової звітності. Це дозволяє отримати більш повний розклад діяльності підприємства в цій сфері.

Аналіз фінансової звітності надає важливий інструмент для розуміння ефективності діяльності лісового дослідного господарства і прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Фінансова звітність не лише містить інформацію про виробництво продукції, але й створює повну картину фінансового стану підприємства.

Наприклад, вона включає в себе не лише фактичну вартість продукції на звітну дату та виручку від продажів, але й інші показники, такі як витрати на виробництво, обсяги виробництва, заборгованість клієнтів, рух грошових коштів та інші фінансові параметри.

Ця інформація допомагає аналізувати ефективність виробничого процесу, оцінювати рентабельність виробництва та продажів, виявляти потенційні проблеми та можливості для удосконалення діяльності підприємства.

Такий широкий спектр інформації дозволяє керівництву, інвесторам, кредиторам та іншим зацікавленим сторонам зробити об'єктивні висновки щодо фінансового стану лісового дослідного господарства, визначити стратегічні напрямки розвитку та вжити необхідних заходів для досягнення поставлених цілей.

2.3 Сучасні комп'ютерні технології ведення обліку на підприємстві та їх практичне застосування

Розвиток ринкових відносин у сучасних умовах вимагає від лісового господарства не лише виробництва продукції, але й ефективного управління фінансовими та економічними процесами. Бухгалтерський облік стає ключовим інструментом для контролю, аналізу та оптимізації цих процесів.

Адміністрація лісових господарств має вирішувати ряд стратегічних завдань, спрямованих на досягнення фінансової стабільності та ефективності. Для цього необхідно мати доступ до точної та повної інформації про фінансовий стан, виробничі процеси, обіг коштів та інші ключові показники.

Управлінське рішення часто ускладнюється нестачею аналітичної та поточної інформації, яка допомагала б зрозуміти реальну картину діяльності підприємства. У цьому контексті автоматизація бухгалтерського обліку набуває великого значення, оскільки вона може значно полегшити збір, аналіз та звітність фінансової інформації.

Важливою метою є не лише впровадження комп'ютерних систем бухгалтерського обліку, а й їх ефективне використання для оптимізації виробничих процесів, економії ресурсів та прийняття обґрунтованих стратегічних рішень. Такий підхід дозволяє лісовим господарствам пристосуватися до вимог сучасного ринку та забезпечує їхню конкурентоспроможність у галузі [21].

Так, бухгалтерський облік визначається обробкою значного обсягу даних, які є не лише основою для функціонування бухгалтерії, але й ключовим елементом для прийняття ефективних та обґрунтованих управлінських рішень. Тому важливо, щоб бухгалтерські дані були надійними та максимально інформативними.

Покращання бухгалтерського обліку передбачає вирішення різних завдань, таких як удосконалення контролю та аналізу отриманої інформації, забезпечення відповідності форм документів, підвищення ефективності використання даних тощо. Впровадження комп'ютеризації в цій сфері може допомогти вирішити ці завдання більш ефективно.

Комп'ютеризація бухгалтерського обліку може сприяти автоматизації процесів обробки даних, забезпечити швидкий доступ до інформації, уникнути помилок та зберегти час. Крім того, вона дозволяє впроваджувати аналітичні інструменти для більш глибокого аналізу фінансових показників та забезпечує

можливість оперативно реагувати на зміни в економічному середовищі. Такий підхід допомагає підвищити ефективність управління та забезпечити успішне функціонування бізнесу.

Так, сучасний розвиток комп'ютерних технологій суттєво змінив підхід до бухгалтерського обліку в лісових господарствах. Впровадження комп'ютерів дозволяє зберігати інформацію як в реєстрах бухгалтерського обліку, так і на різних комп'ютерних носіях, таких як флеш-накопичувачі, CD і т.д.

Сучасні технології дозволяють керувати первинними документами, даними бухгалтерського обліку, рахунками та генерувати звіти за допомогою комп'ютера. Це охоплює усі аспекти бухгалтерського обліку, включаючи збирання та реєстрацію первинної інформації, проведення бухгалтерського обліку господарських операцій, побудову бухгалтерського обліку розрахунків лісоматеріальних господарств, облік виробничих витрат і калькулювання основних виробничих витрат, а також розрахунок та друк бланків звітів.

Такий підхід дозволяє значно підвищити швидкість та точність обробки інформації, зменшити ймовірність помилок та забезпечити більш ефективне управління фінансовими та економічними процесами у лісовому господарстві.

Задіювання інформаційних систем бухгалтерського обліку вирішує численні проблеми, що виникають у процесі ручного обліку. Перш за все, воно допомагає уникнути недбалості та найпростіших помилок у розрахунках, що можуть виникати внаслідок людського фактору. Також програмне забезпечення бухгалтерського обліку дозволяє ефективно використовувати час, автоматизуючи рутинні процеси і виявляючи помилки у бухгалтерському обліку та звітності [37].

Хоча програмне забезпечення не може замінити професійного бухгалтера, воно є невід'ємною складовою для оптимізації робочих процесів та забезпечення якісного обліку. Основними вимогами до систем бухгалтерського обліку є якість обліку, надійність та простота використання. Для цього необхідно:

- Проводити безпомилкові арифметичні обчислення;
- Забезпечувати підготовку, заповнення, перегляд та друк первинних та звітних документів усіх форм.
- Здійснювати безпомилкову передачу даних з одних форм в інші;
- Проводити розрахунки з наростаючими підсумками і обчислювати питому вагу окремих статей;
- Надавати доступ до інформації та звітів за попередні роки (архівування).

Ці вимоги дозволяють створити ефективну систему бухгалтерського обліку, яка задовольнятиме потреби лісового господарства і сприятиме його успішному функціонуванню.

Безпека та надійність інформаційної системи є однією з найважливіших складових її ефективності. Захист від непередбачених відмов та потенційного умисного пошкодження даних має вирішальне значення для забезпечення стабільності та продуктивності бухгалтерського обліку. У разі відмови системи, швидке та просте відновлення пошкодженої інформаційної бази та операцій є критично важливим аспектом [16].

Сучасні технології бухгалтерського обліку, зокрема комп'ютерні системи, пропонують значний прогрес у цьому напрямку. Впровадження комп'ютеризованих систем обліку дозволяє забезпечити надійний захист даних, швидке відновлення в разі відмови та ефективне управління інформаційними потоками.

Окрім цього, автоматизація бухгалтерського обліку відкриває нові можливості для покращення робочих процесів і забезпечення ефективності виконання завдань бухгалтерів. Швидка зміна діючих форм ведення обліку, впровадження систем журналів з нарощенням підсумків та вдосконалення технологій збору та обробки даних дозволяють підвищити якість обліку та звітності, зменшуючи ймовірність помилок та покращуючи аналітичні можливості [36].

Впровадження комп'ютеризованих систем обліку в лісових господарствах сприяє автоматизації операцій та розширює можливості аналізу фінансово-економічної діяльності. Комп'ютерні технології збільшують інформаційний потенціал підприємства, забезпечуючи точне зберігання та обробку даних для оперативного управління [16].

Крім того, автоматизація бухгалтерського обліку за допомогою комп'ютерних систем дає можливість господарствам заощадити час, який може бути використаний для більш глибокого аналізу виробничих процесів, планування та стратегічного розвитку. Це сприяє підвищенню ефективності роботи та зростанню конкурентоспроможності.

Важливим аспектом є можливість інтеграції бази даних бухгалтерської інформації, що дозволяє забезпечити послідовне та зручне відображення господарських операцій на рахунках обліку. Це сприяє покращенню якості обліку та звітності, а також зменшенню ймовірності помилок та недоречних рішень.

Однак перед впровадженням комп'ютеризованої системи обліку в лісовому господарстві важливо врахувати, що успішність такого заходу залежить від його ефективності та користі для підприємства. Необхідно враховувати потреби та специфіку діяльності конкретного господарства, а також забезпечити відповідну підготовку персоналу для коректної експлуатації інформаційної системи.

Впровадження автоматизованих інформаційних систем бухгалтерського обліку передбачає делегування частини функцій комп'ютеру з метою підвищення продуктивності та якості обліку. Перед прийняттям рішення про це слід оцінити необхідність таких систем і можливі переваги від їх використання у майбутньому. Використання бухгалтерського програмного забезпечення на лісогосподарських підприємствах в Україні є перспективним напрямком для вдосконалення обліку

РОЗДІЛ 3

АУДИТ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ НА ФІЛІЯ «ХУСТСЬКЕ ЛІСОВЕ ДОСЛІДНЕ ГОСПОДАРСТВО»

3.1. Мета, зміст, завдання та джерела інформації аудиту готової продукції та її реалізації

У сучасному світі зростає попит на аудиторські послуги. Власники та керівники компаній все більше звертаються до аудиторських фірм для оцінки ефективності корпоративного управління. Це вимагає надання аудиторським фірмам відповідних повноважень на державному рівні та сприяє запровадженню систем управління прибутком в компаніях за допомогою систем управління господарськими витратами, що базується на даних, отриманих під час аудиту.

Однією з ключових мет аудиту готової продукції є підтвердження або спростування інформації про повноту, законність, надійність та об'єктивність наданих послуг, яка відображена у фінансовому обліку та звітності проведених облікових операцій. У лісовій галузі поширена практика використання комп'ютерного обладнання для обліку готової продукції без зведених документів. Винятком є формування оборотно-сальдової відомості на рахунок 26 “Готова продукція”, яка містить інформацію про продажі та залишки готової продукції.

Рахунок 26 “Готова продукція” у бухгалтерському обліку відіграє важливу роль у відображенні стану та руху готової продукції в компанії. Цей рахунок використовується для систематизації та контролю за наявністю та переміщенням готової продукції.

Під час аудиту рахунку 26 “Готова продукція”, аудитор проводить перевірку відповідності виручки від продажу готової продукції фактичній

собівартості виробництва або нормативній вартості. Це дозволяє забезпечити достовірність фінансової звітності компанії та визначити ефективність управління запасами та виробництвом.

Під час аудиту готової продукції аудитор також керується відповідними стандартами бухгалтерського обліку, зокрема П(С)БО 9 “Запаси” [7], які визначають правила ведення обліку запасів. Крім того, аудитор дотримується вимог чинного податкового законодавства, що регулює оподаткування операцій з готовою продукцією.

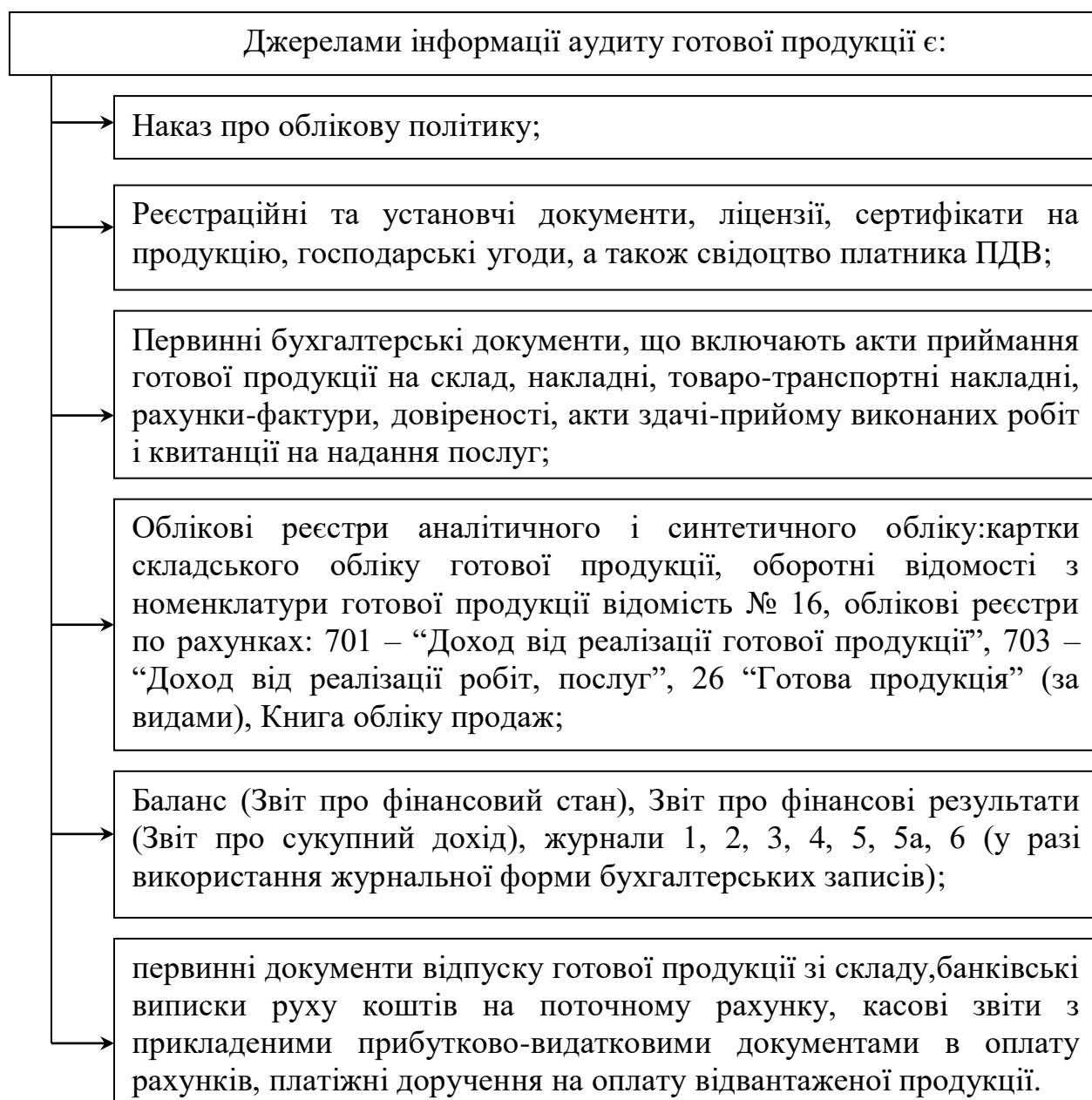

Рис.3.1 Джерелами інформації аудиту готової продукції

У відповідності з П(С)БО 9 “Запаси” [7], готова продукція визначається як продукція, що була виготовлена лісовому дослідному господарстві з метою подальшого продажу та відповідає встановленим технічним і якісним стандартам, що регулюються відповідними нормативно-правовими актами [18].

Для досягнення цілей аудиту та відповідно до вимог користувачів щодо отримання повної, достовірної та об'єктивної інформації щодо виробництва та реалізацію готової продукції, аудиторю слід виконати такі завдання рис. 3.2.

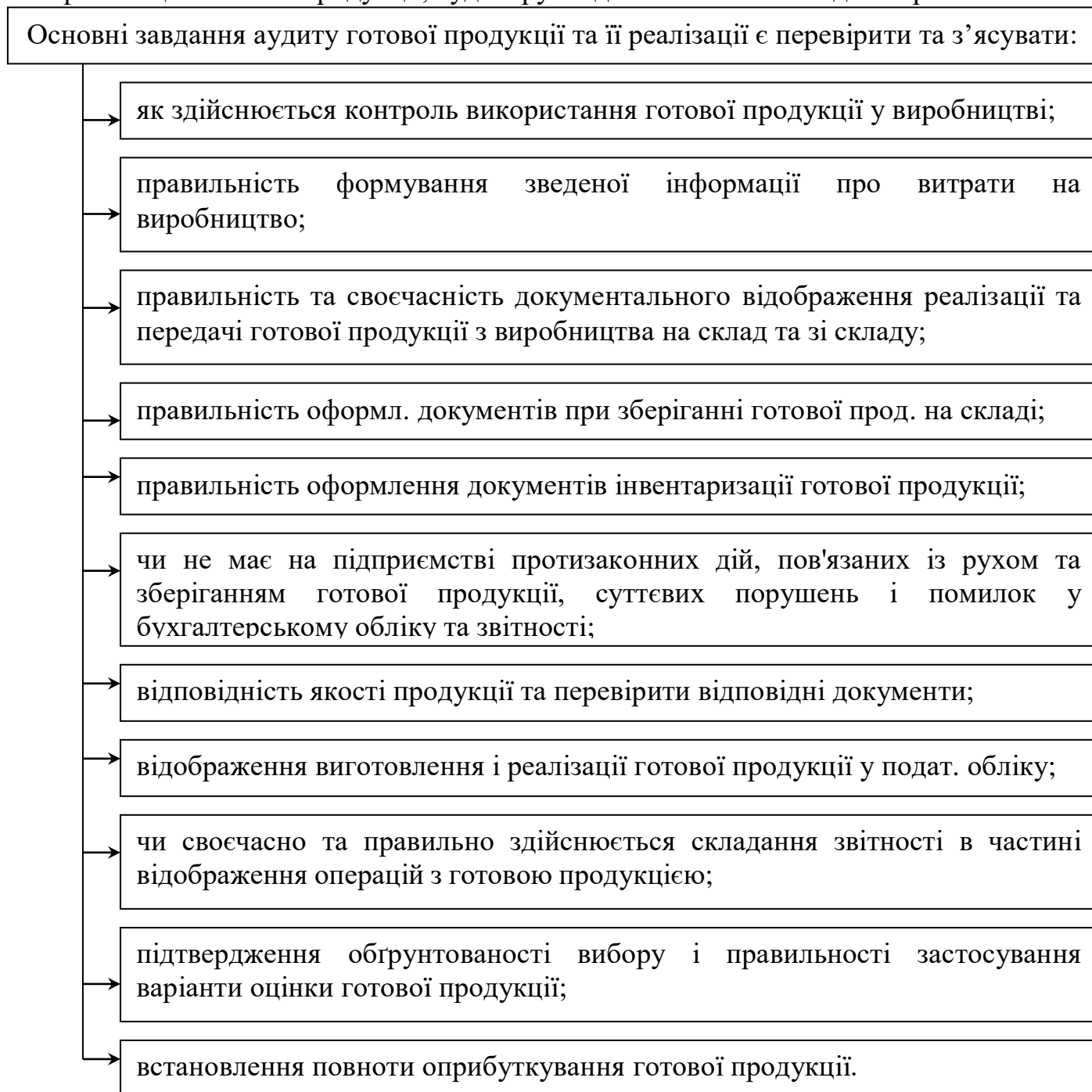

Рис. 3.2 Основні завдання аудиту готової продукції та її реалізації

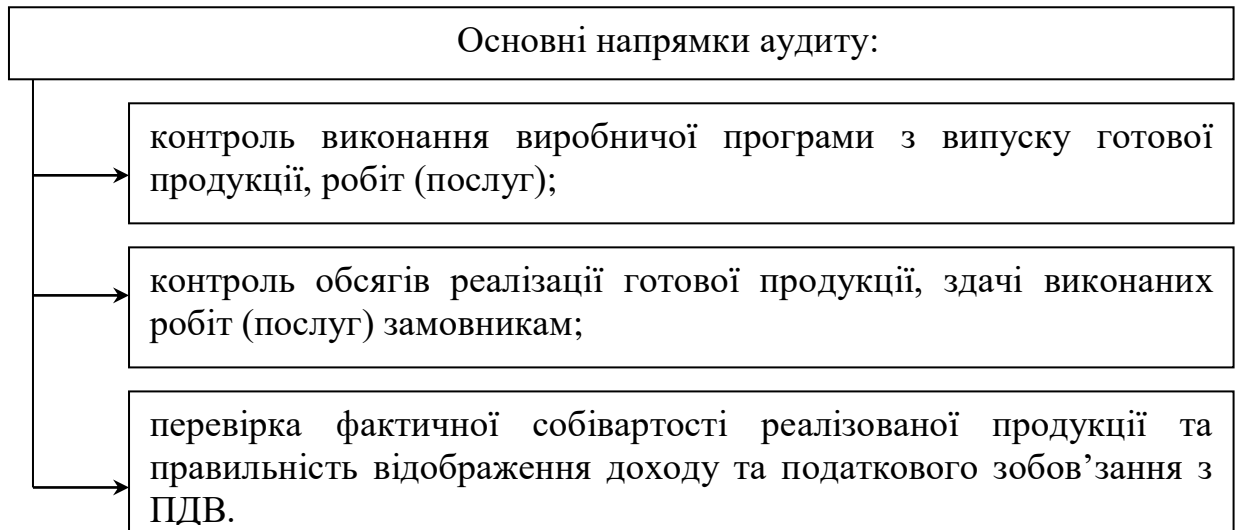

Рис.3.3 Основні напрямки аудиту готової продукції та її реалізації.

Під час аудиту готової продукції, аудитор користується інформацією про всі операції, що стосуються її руху. Цю інформацію можна знайти у звітах з виробничих підрозділів та в обліковій звітності про рух готової продукції, яка відображена у журнальній формі бухгалтерського обліку (Розділ III Журналу № 5). У випадку спрощеного обліку, ця інформація може бути представлена у відомостях В-2, В-3, В-6, В-7.

Під час перевірки балансу щодо готової продукції, аудитор обов'язково звертає увагу на рядок 1103 “Готова продукція” у другому розділі активу. Затрати на виробництво готової продукції зазначаються у рядку 2050 форми 2 “Звіт про фінансові результати” під назвою “Собівартість реалізованих товарів (товарів, робіт, послуг)”.

Особлива увага також приділяється складанню бухгалтерської звітності щодо продажу готової продукції. Ця звітність повинна бути повною та своєчасною, містити всю необхідну інформацію про продажі в системі бухгалтерського обліку[39].

Аудитор має не лише перевірити витрати на виробництво проданої продукції, а й, відповідно до стандартів, ретельно оцінити їх правильність і точність. Це включає аналіз витрат на сировину, працю та інші ресурси, які брали участь у виробництві. Крім того, аудитор повинен дослідити усі аспекти

фінансових операцій, що стосуються готової продукції, включаючи правильність податкових розрахунків та відображення витрат у фінансовій звітності.

3.2 Методичні прийоми проведення аудиту готової продукції та її реалізації

Проведення аудиту повинно дотримуватися вимог чинного законодавства та внутрішніх правил, встановлених лісомисливським господарством. Процес аудиту складається з двох основних етапів, як зображено на рисунку 3.4.

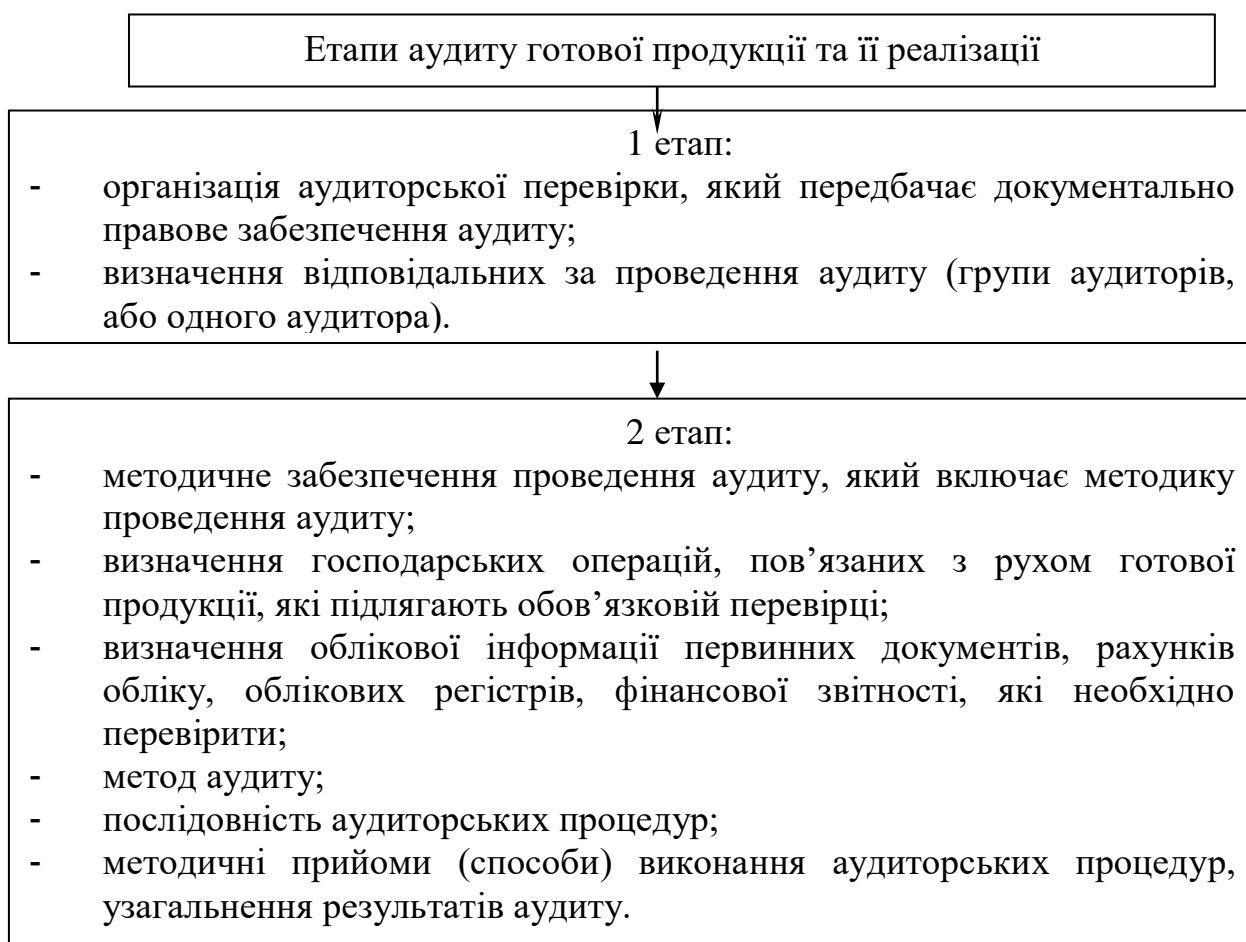

Рис. 3.4. Етапи аудиту готової продукції

За рисунком 3.5 видно, що основні методичні підходи до аудиту готової продукції та її реалізації включають кілька ключових етапів. Після укладення договору на проведення аудиту, аудитор може розпочати складання загального плану аудиту. Однак рекомендації міжнародного досвіду вказують на поділ аудиту на окремі етапи згідно з аудиторськими процедурами. У вітчизняній

практиці найбільш оптимальним є формування загального плану відповідно до аудиторських процедур, включених у програму аудиту, без окремого виділення їх. Одним з ключових етапів у загальному плані аудиту готової продукції є фактична перевірка наявності через інвентаризацію. На цьому етапі аудиту метою є підтвердження надійності інформації, що міститься в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Укладання договору на проведення аудиту					
Мета аудиту готової продукції					
Визначення достовірності, повноти відображення інформації про готову продукцію у фінансовій звітності, облікових регістрах обліку					
Завдання аудиту готової продукції					
Перевірка правильності оформлення первинних документів	Перевірка надходження готової продукції на склад, перевірка аналітичного обліку готової продукції	Перевірка оцінки готової продукції у поточному обліку та на дату звітності	Перевірка відвантаження готової продукції	Перевірка правильності визначення первісної вартості готової продукції	Перевірка інформації фінансової звітності та її тотожності обліковим регістрам, первинним документам.
Предмет аудиту					
Господарські процеси та господарські операції, пов'язані з рухом готової продукції					
Об'єкти аудиту					
Елементи облікової політики	Господарські операції	Первинні документи	Облікові регістри	Довідки бухгалтерії	Фінансова звітність
Методи організації аудиту					
Суцільний			Вибірковий		
Загальний план					
Підготовчий етап	Етап фізичної перевірки		Основний		Заключний
Програма аудиту					
Складається відповідно професійного судження аудитора					
Робочі документи					
Оформлюються здійсненні аудиторські процедури та їх результати					
Узагальнення результатів аудиту					
Аналіз виявлених порушень	Оформлення підсумкових документів		Надання рекомендацій щодо організації обліку готової продукції, попередженню помилок		Обговорення з управлінським персоналом результатів аудиторської перевірки
Аудиторський звіт					
Надається аудитором після завершення аудиторської перевірки відповідно до чинного законодавства					

Рис. 3.5. Основні компоненти методики аудиту готової продукції [39].

Для надання обґрунтованого висновку про достовірність фінансової звітності Філії “Хустське лісове дослідне господарство” потрібна загальна інформація про неї. Основні джерела цієї інформації представлені на рисунку 3.6.

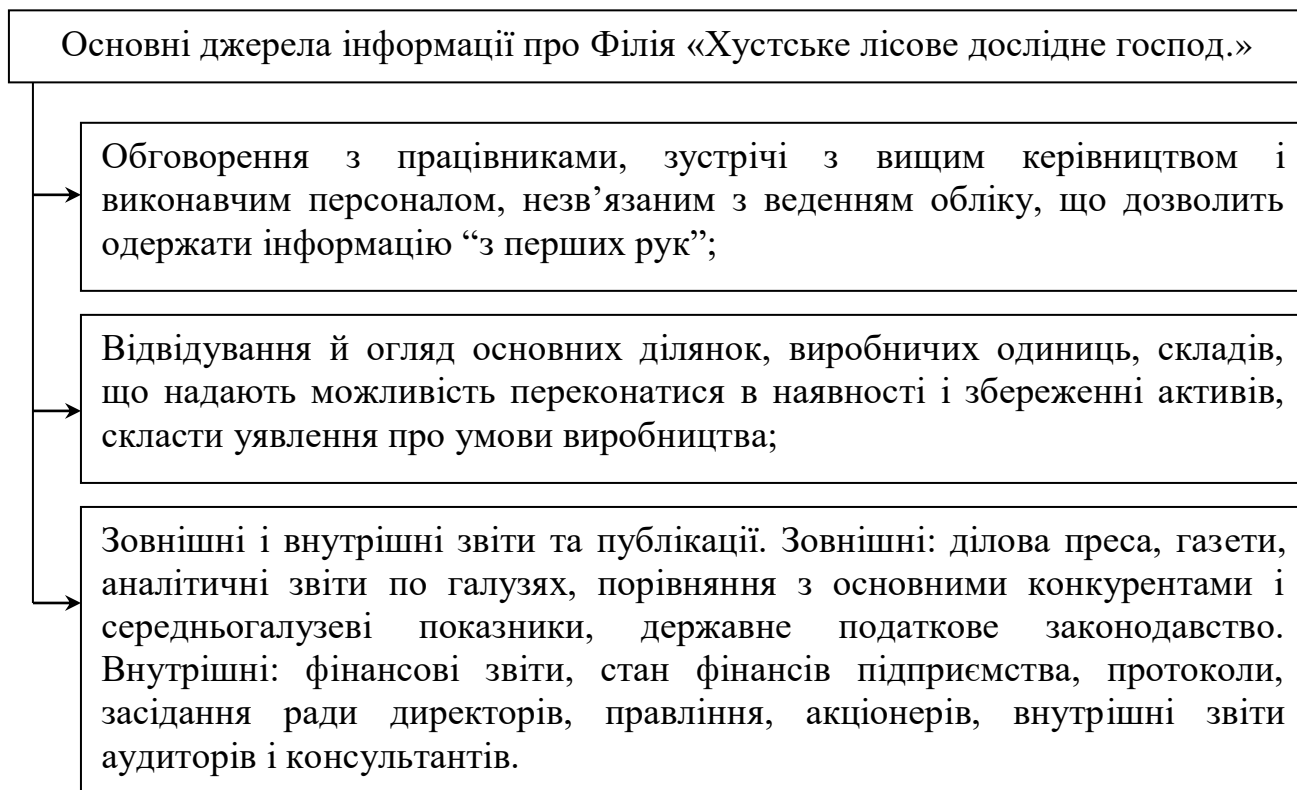

Рис. 3.6. Основні джерела інформації про Філія “Хустське лісове дослідне господарство”

Для успішного аудиту необхідно ознайомитися з історією та напрямками діяльності лісового дослідного господарства та розуміти його середовище функціонування. Важливо також мати інформацію про політику господарства, зокрема кредитну та облікову, щоб з’ясувати рівень відповідальності та права керівництва на різних рівнях. Це допоможе визначити коло осіб, що мають право змінювати політику.

Також важливо зібрати достатньо інформації щодо юридичних обов'язків господарства, включаючи статут, реєстраційні документи. Ці документи можуть містити дані про розподіл прибутку, виплату бонусів, участь у спільних проектах та інші важливі аспекти.

Залучення додаткових спеціалістів, таких як правники та фахівці з фіскальної сфери, також може бути корисним для успішного проведення аудиту.

Під час проведення аудиту лісового дослідного господарства важливо збирати ретельну інформацію щодо юридичних обов'язків. Це охоплює аналіз не лише статуту та реєстраційних документів, але й протоколів засідань ради директорів, які містять ключові відомості щодо фінансових трансакцій, розподілу прибутку, укладення угод тощо.

На рівні аудиторського підходу істотність ризику грає вирішальну роль. Це визначає максимально припустимий рівень змін у фінансових показниках, який вважається прийнятним. Щоб визначити цей рівень, необхідно ретельно аналізувати потенційних користувачів фінансової звітності та їх очікування.

Важливо також ураховувати загальний обсяг можливих помилок, який може вплинути на достовірність фінансової звітності. Аудитор повинен здійснити оцінку, щоб визначити, який рівень змін може бути вважаний значущим для користувачів.

Оцінка системи внутрішнього контролю - це складний та важливий процес, який базується на широкому спектрі методів та інструментів. Найчастіше вона ґрунтується на базових перевірочних запитаннях, розроблених аудиторськими фірмами та включених у програму аудиту. Важливою частиною є ретельний аналіз програми аудиту, яка має бути ретельно спроектована з урахуванням специфіки діяльності лісового дослідного господарства (ЛДГ) та його внутрішньої системи [39].

Програма аудиту повинна бути в формі тестів, контрольного огляду та відповідних процедур. Програма контрольних тестів має включати широкий спектр дій, спрямованих на збір даних щодо функціонування системи внутрішнього контролю та обліку. Ці дії дозволяють аудитору зрозуміти, як ефективно працює система внутрішнього контролю та чи необхідні корекції для покращення цієї системи. Такий підхід дозволяє виявити суттєві недоліки та

ризиків в контролі за господарюючим суб'єктом та вжити відповідних заходів для їх вирішення.

Для ефективного тестування системи внутрішнього контролю готової продукції на Філії «Хустське лісове дослідне господарство» аудитор необхідно ретельно сформулювати анкету. Плануючи свою діяльність, важливо врахувати, що дослідження системи внутрішнього контролю та внутрішніх процедур перебуває на задовільному рівні, що може свідчити про низький аудиторський ризик.

Основні моменти, які варто включити до анкети [27]:

- Оцінка процедур контролю за виробництвом готової продукції;
- Перевірка дотримання стандартів якості продукції та відповідність її вимогам;
- Аналіз процедур складання звітності та реєстрації виробленої продукції;
- Перевірка внутрішніх контрольних процедур щодо обліку готової продукції та управління запасами;
- Оцінка внутрішньої системи контролю за фінансовою діяльністю, включаючи контроль за розрахунками з клієнтами та постачальниками.

Після аналізу результатів тестування, якщо вони свідчать про низький ризик, аудитор може прийняти рішення застосувати вибірковий метод організації аудиту до лісового дослідного господарства. Такий підхід допомагає ефективно спланувати роботу, збільшити продуктивність та уникнути можливих конфліктних ситуацій з адміністрацією.

План аудиту є ключовим інструментом, що визначає стратегію та порядок проведення аудиторських робіт. В ході аудиту можуть виникати ситуації, які потребують коригування плану. Ці зміни повинні бути обґрунтовані та документовані для забезпечення прозорості та відповідності аудиторських стандартів. Цей план є основою для виконання аудиторської програми та

допомагає забезпечити систематичний та цілеспрямований підхід до аудиторських робіт. У таблиці 3.1 наведено приклад структури плану аудиту.

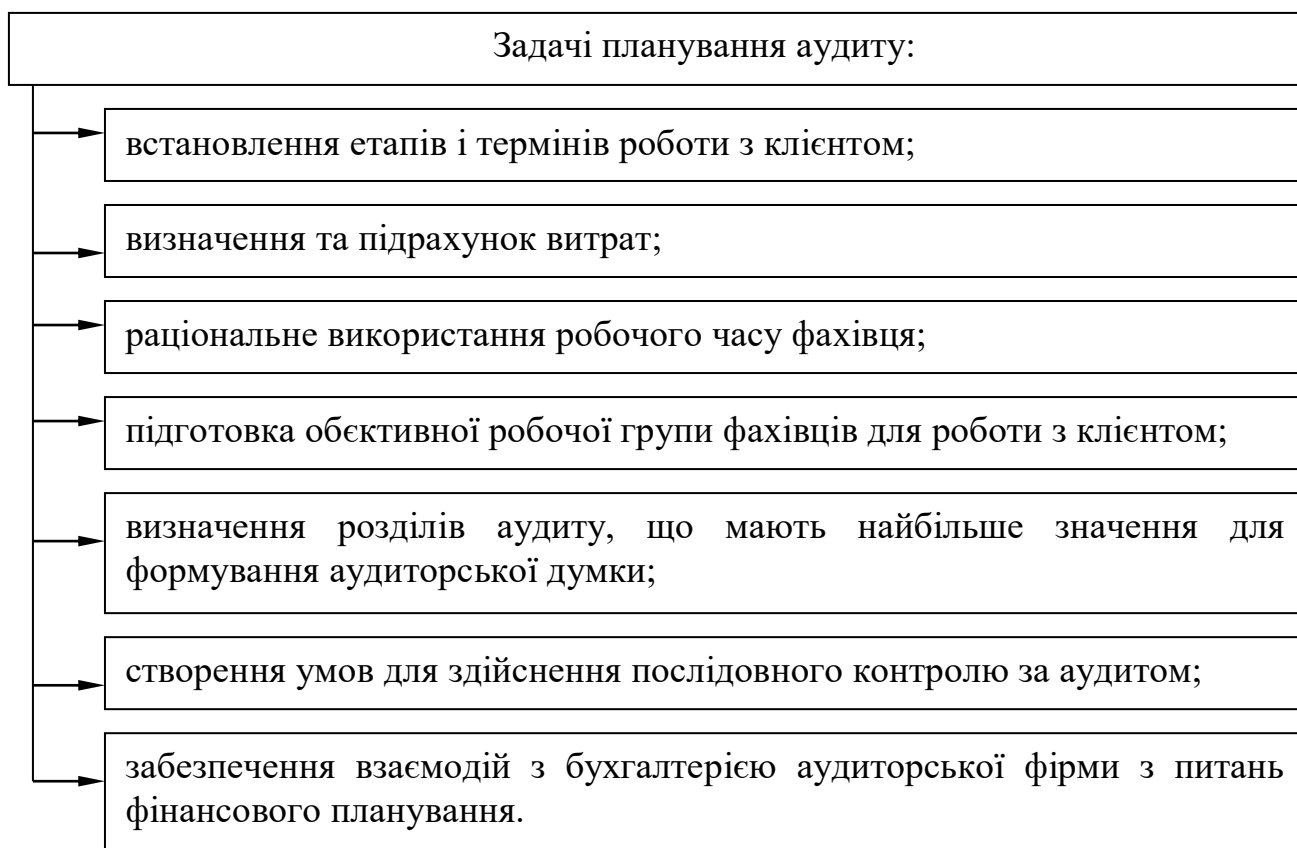

Рис. 3.7 Задачі планування аудиту[35].

План аудиту повинен визначати конкретні терміни проведення аудиторських робіт та складатися з поетапного графіку реалізації перевірки. Одним із ключових етапів є складання аудиторського висновку, який є письмовою інформацією, що надається адміністрації лісомисливського господарства.

При плануванні витрат часу аудитора важливо враховувати наступні фактори:

а) Реальні витрати на оплату праці, які включають оплату робочих годин аудиторів та інших спеціалістів, що беруть участь у проведенні аудиту.

б) Порівняння часових витрат між попереднім та поточним періодами для встановлення зв'язку та оцінки необхідності змін у розрахунку часу.

в) Урахування рівня суттєвості, обґрунтованості та доказовості фактів, які впливають на обсяг та тривалість аудиторських робіт.

г) Аудиторське оцінювання ризиків, що полягає в ідентифікації та оцінці ризиків помилок у фінансовій звітності, що можуть виникнути внаслідок помилок у внутрішньому контролі або у веденні обліку.

Ці фактори допомагають аудиторам ефективно планувати свою діяльність та раціонально розподіляти час для виконання аудиторських завдань.

Таблиця 3.1

План аудиту готової продукції та її реалізації

№ з/п	Розділ аудиту	Час, год.	Виконавець
Перший етап - організаційний			
Другий етап - планування			
1.	Ознайомлення з діяльністю Філії «Хустське лісове дослідне господарство»	8	Куриця Л.М.
2.	Оцінка облікової політики, стану внутрішнього контролю	4	Куриця Л.М.
3.	Оцінка суттєвості та аудиторського ризику	4	Куриця Л.М.
4.	Складання плану програми аудиту	2	Куриця Л.М.
Третій етап – дослідний			
1.	Аудит фактичної наявності готової продукції на складі	10	Куриця Л.М.
2.	Аудит дебіторської заборгованості щодо відвантаженої продукції	8	Куриця Л.М.
3.	Аудит розрахунків за претензіями	6	Куриця Л.М.
4.	Аудит якості випущеної продукції	4	Куриця Л.М.
5.	Аудит відображення операцій з випуску і реалізації продукції у податковому обліку	8	Куриця Л.М.
6.	Аудит складання звітності в частині відображення операцій з готовою продукцією	8	Куриця Л.М.
Четвертий етап – заключний			
1.	Систематизація і оцінка суттєвості помилок	4	Куриця Л.М.
2.	Складання аудиторського висновку та	3	Куриця Л.М.

В плані аудиту обов'язково має бути визначений спосіб здійснення аудиторської перевірки на основі результатів попередніх аудитів, оцінки ефективності внутрішнього контролю та оцінки аудиторських ризиків. Якщо аудитор прийняв рішення про застосування вибіркової перевірки, він повинен діяти згідно з вимогами стандарту “Аудиторська вибірка” або будь-яких інших відповідних нормативних документів.

Так, планування, керування і контроль якості є важливими елементами плану аудиту. На рисунку 3.8 можуть бути відображені основні аспекти, які включаються до планування аудиту.

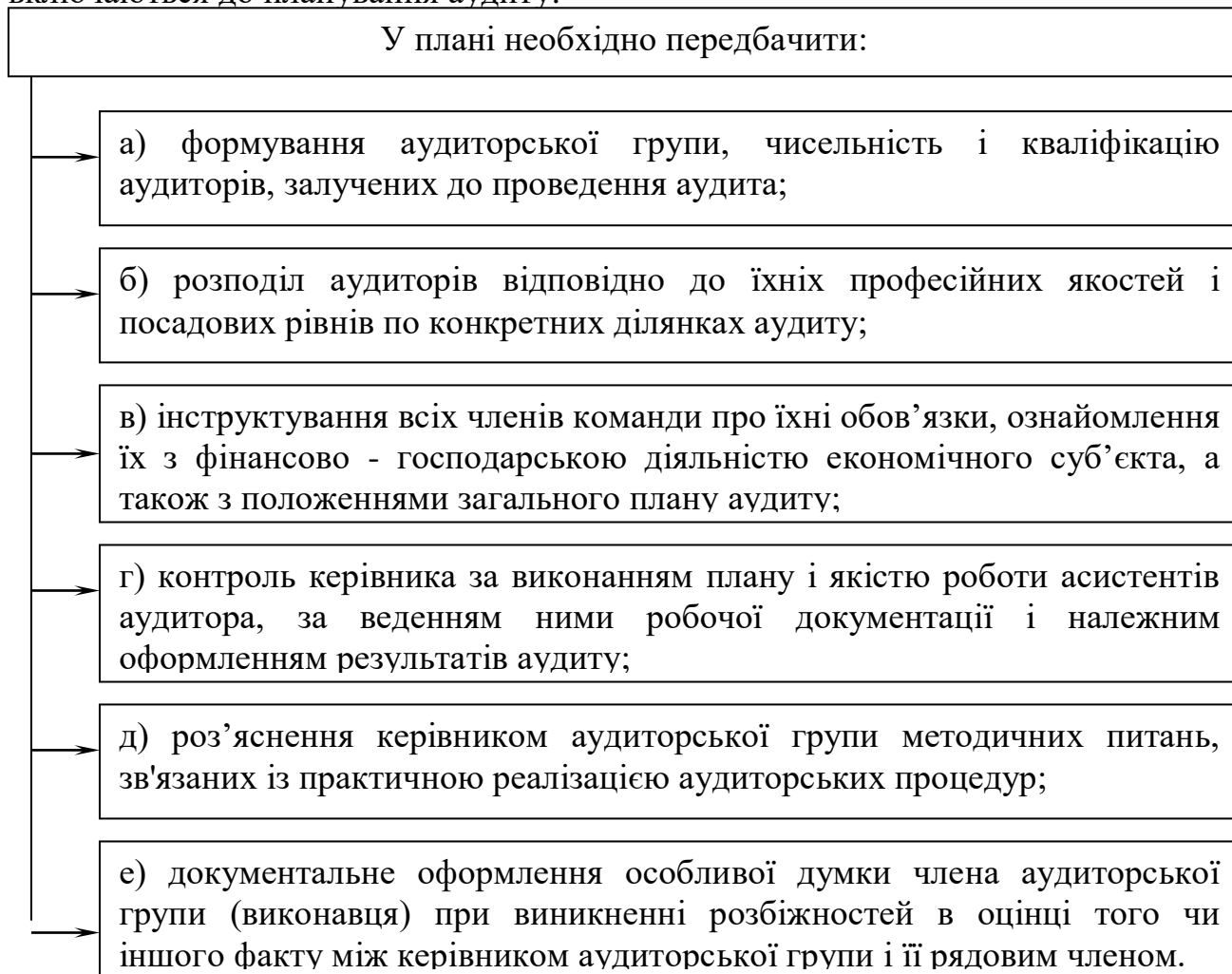

Рис. 3.8. Положення з планування, управління якістю та контролю.

Розмежування аудиту готової продукції на чотири напрями є доцільним підходом, який дозволяє більш ефективно організувати та провести аудиторські перевірки. Давайте розглянемо кожен напрям окремо:

Аудит обліку готової продукції (рис. 3.9): Цей напрям аудиту орієнтований на перевірку правильності та достовірності обліку готової продукції в бухгалтерській системі підприємства. Це включає перевірку правильності класифікації, оцінки та звітності про готову продукцію.

Аудит неврахованої продукції (рис. 3.10): Цей напрям аудиту спрямований на виявлення та аналіз готової продукції, яка може бути невірно

або не повністю відображена в обліку. Аудитор проводить перевірку різниці між реальним обсягом готової продукції та тим, що було обліковано.

Аудит обліку відвантаження і реалізації готової продукції (рис. 3.11):

Цей напрям аудиту спрямований на перевірку правильності та достовірності обліку процесу відвантаження та реалізації готової продукції. Він включає перевірку відповідності фактичних обсягів відвантажень та реалізації облікованим у фінансовій звітності.

Аудит обліку витрат на збут (рис. 3.12): Цей напрям аудиту орієнтований на перевірку правильності та достовірності обліку витрат, пов'язаних зі збутом готової продукції. Це включає перевірку правильності реєстрації та обліку різних видів витрат, пов'язаних з процесом збуту.

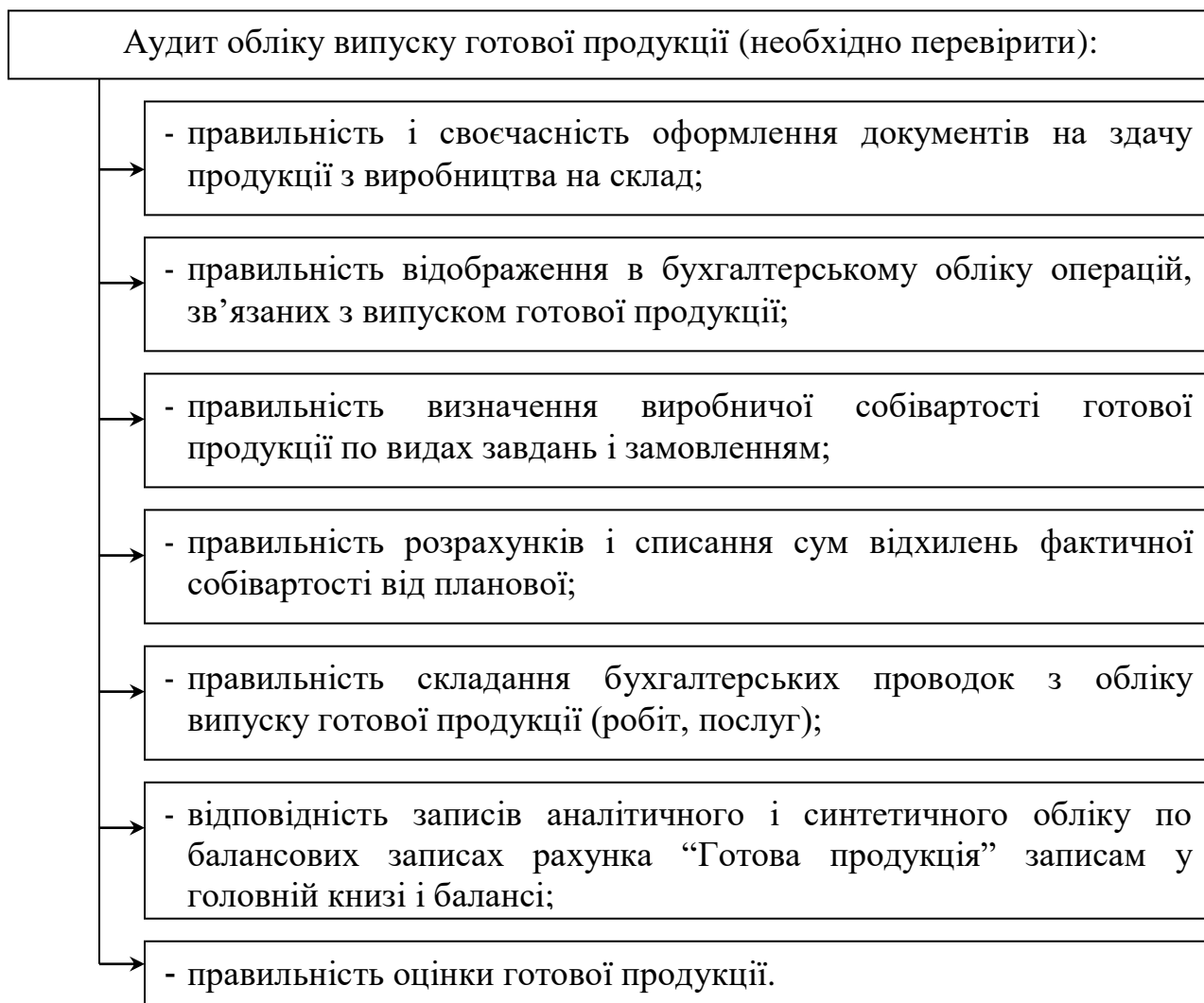

Рис.3.9 Аудит обліку готової продукції

Аудит неврахованої продукції (необхідно перевірити):

Оскільки неврахована продукція не відображається в бухгалтерських документах, у багатьох випадках її наявність визначається на підставі документації, що відбиває технологічні процеси виробництва цієї продукції (документи на виплату заробітної плати, дані оперативного обліку про закладку сировини і випуск готової продукції й ін.), а також підтверджуючий вивіз продукції з підприємства (пропуски, рахунки-фактури, накладні й ін.).

При перевірці аудитор повинен вивчити всю документацію, що дозволяє зробити висновок про наявність чи про відсутність випадків випуску і реалізації неврахованої продукції.

Такі способи аналізу і перевірки документів є важливими для виявлення фактів випуску неврахованої продукції. Давайте розглянемо кожен з них:

Зіставлення даних інвентаризацій складів готової продукції та даних обліку в місцях збереження: Цей підхід полягає у порівнянні фактичних обсягів готової продукції, знайдених під час інвентаризації на складах, з даними, які фіксуються в облікових документах. Виявлення розбіжностей може свідчити про наявність неврахованої продукції або недоліків у системі обліку.

Звірення документів про вивіз продукції з підприємства: Порівняння документів, що підтверджують вивіз готової продукції (такі як товарно-транспортні накладні, пропуски, дорожні листи), з документами бухгалтерського і оперативного обліку на складах допомагає виявити випадки, коли продукція була вивезена, але не відображена в обліку.

Ці методи дозволяють виявити випадки неврахованої продукції, яка може бути втрачена через помилки в обліку чи недостатній контроль за процесами випуску та реалізації. Виявлення таких випадків є важливим для забезпечення точності та достовірності фінансової звітності підприємства.

Рис.3.10 Аудит неврахованої продукції

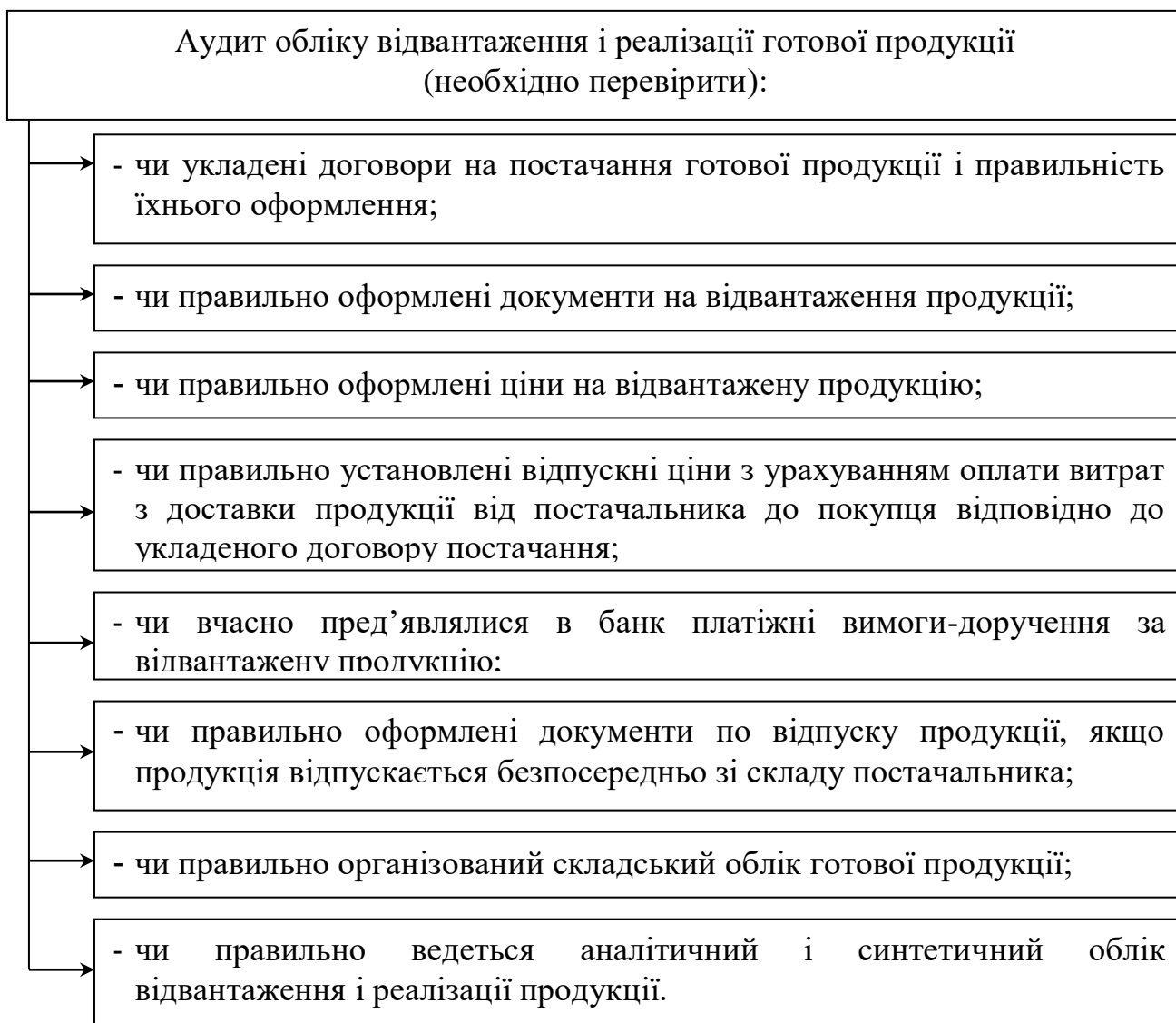

Рис.3.11 Аудит обліку відвантаження і реалізації готової продукції

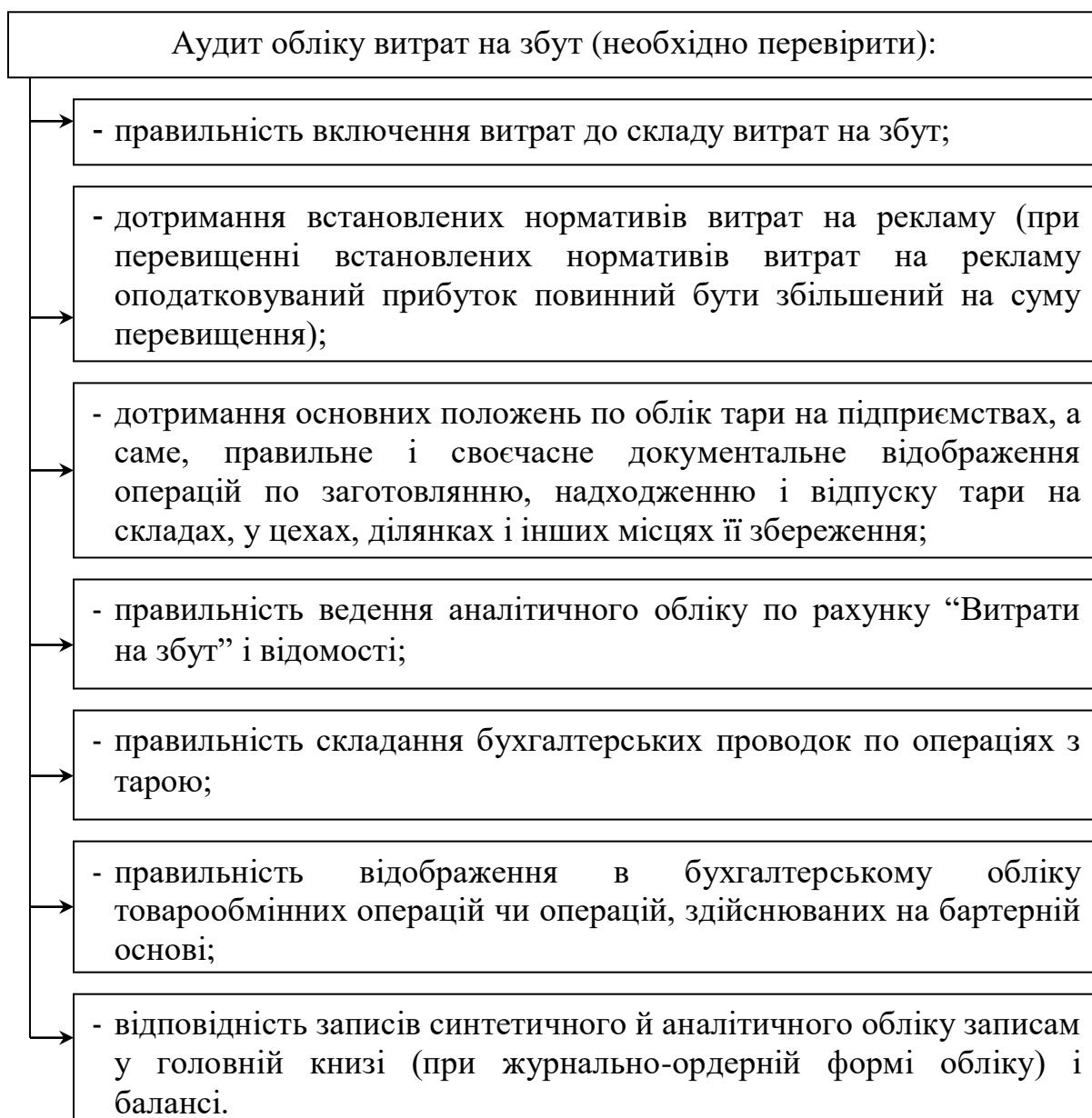

Рис.3.12 Аудит обліку відвантаження і реалізації готової продукції

Аудит слід розпочати з перегляду звіту про фінансові результати ЛДГ (Форма №2) та вивчення процесу бухгалтерського обліку у ЛДГ, зокрема щодо реалізації продукції. Визначення ефективності внутрішнього контролю та виявлення можливих ризиків операцій.

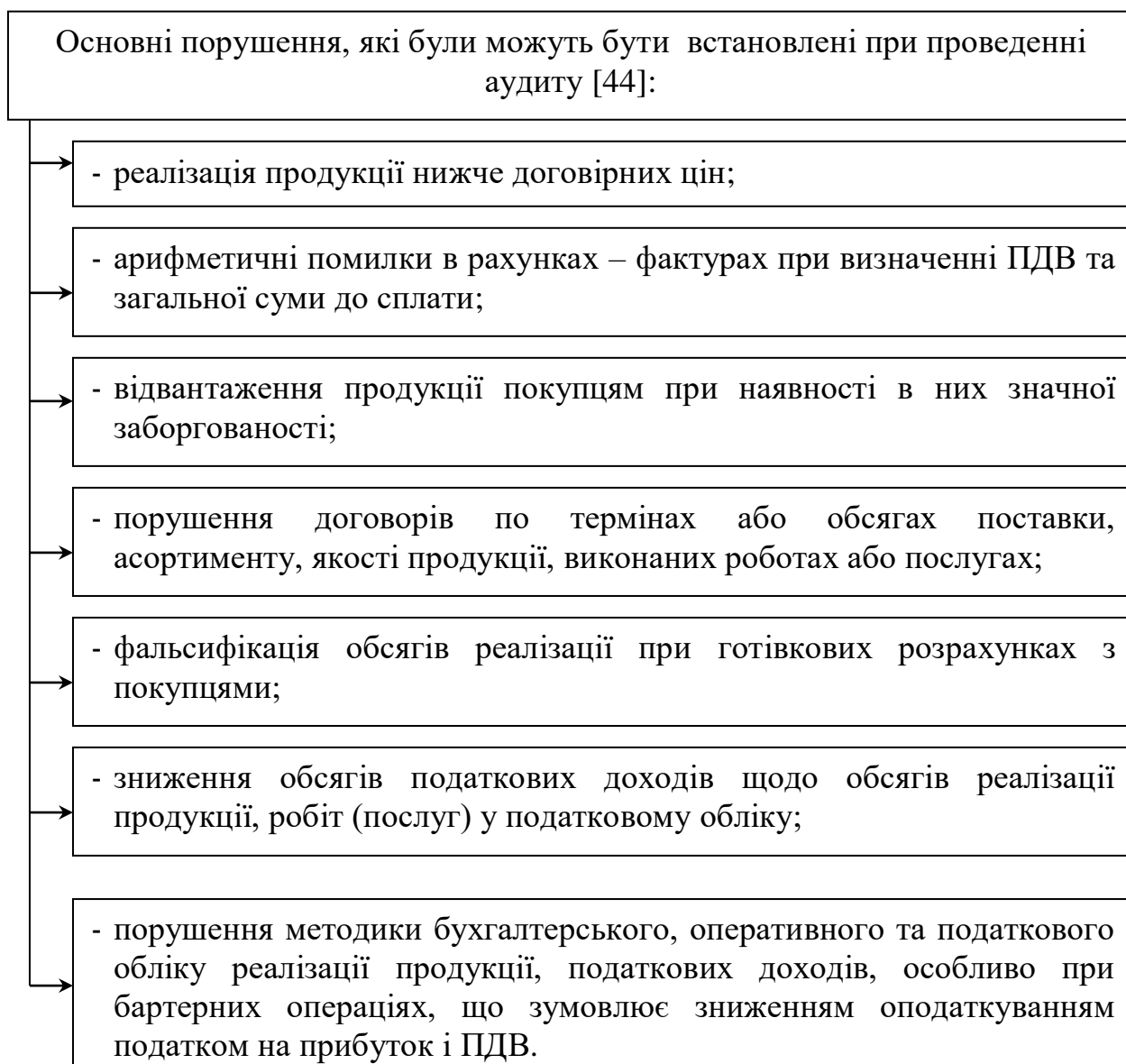

Рис.3.13 Основні порушення, які були можуть бути встановлені при проведенні аудиту

Після завершення кожного розділу програми аудиту, аудитор формує висновки, які фіксуються у робочих документах. Ці висновки слугують матеріалом для підготовки аудиторського звіту і визначають основу для формування власної думки щодо бухгалтерської звітності ЛДГ. Методику аудиторської перевірки готової продукції можна знайти на рисунку 3.14.

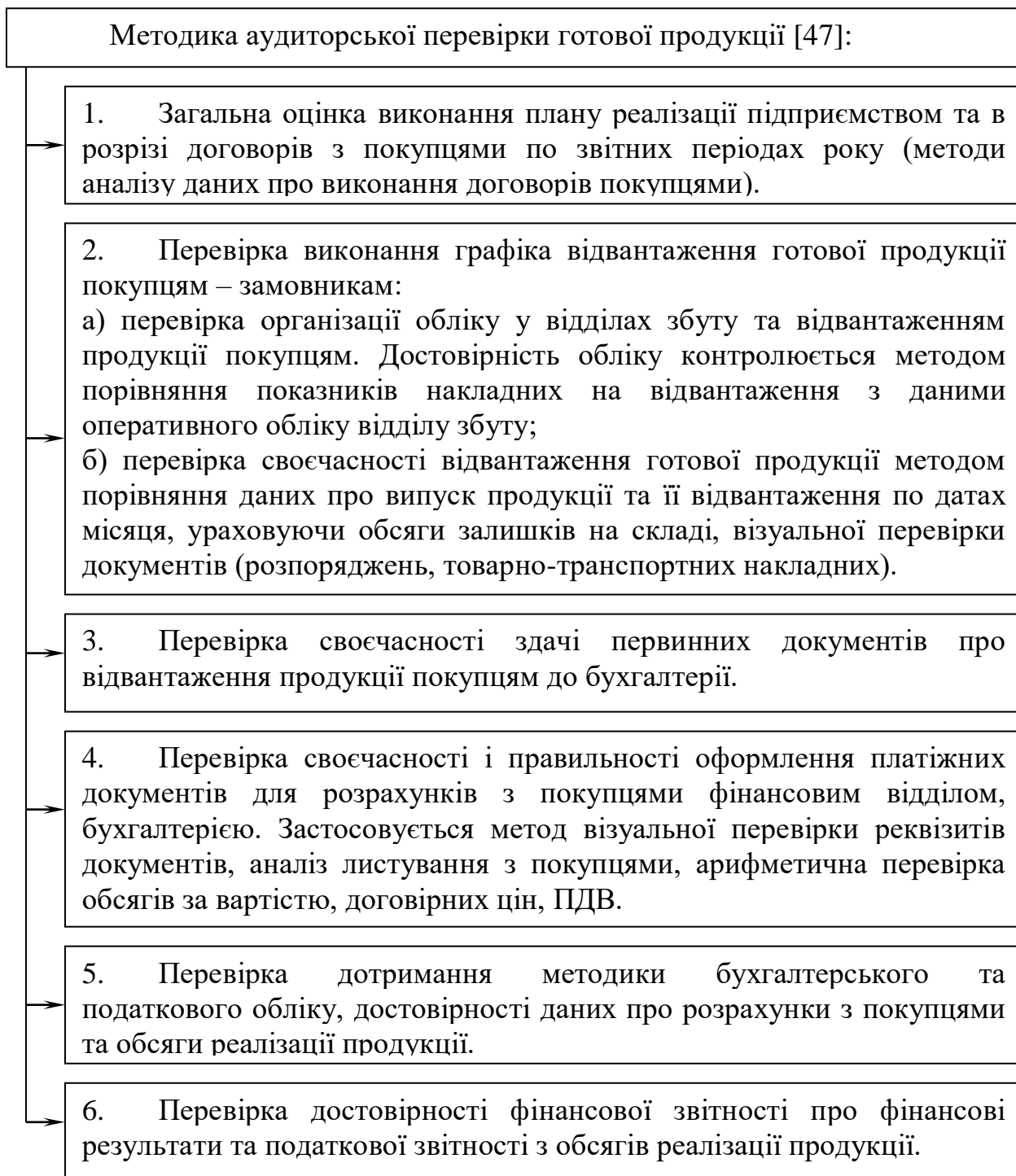

Рис.3.14 Методика аудиторської перевірки готової продукції

На завершення процесу аудиту готової продукції та її реалізації аудитор повинен скласти аудиторський звіт за результатами виконаних робіт. Цей звіт містить інформацію про обсяг та характер проведеного аудиту, включаючи виявлені недоліки та рекомендації щодо покращення системи управління та обліку. Аудиторський звіт є важливим інструментом для сторін, які спираються

на фінансову звітність підприємства, оскільки він підтверджує незалежний огляд фінансової інформації та додає вірогідності фінансовим звітам.

3.3. Результати аудиту готової продукції та її реалізації

Поточна законодавча база, що стосується аудиту, визначає процедуру формування аудиторського висновку після завершення перевірки фінансової звітності. Складання цього висновку є критично важливим етапом аудиту, оскільки в ньому узагальнюються результати проведених аудиторських процедур, виявлені помилки, їхній вплив на фінансову звітність оцінюється, і виражається погляд аудитора на її достовірність, повноту та відповідність чинному законодавству. Аудиторський звіт становить узагальнений документ, який складається аудитором на основі результатів перевірки достовірності річної фінансової звітності з метою відповідності чинному законодавству України. На сьогоднішній день аудиторські висновки формуються у різних форматах, але вони мають містити обов'язкові елементи, такі як заголовок, вступ, опис обсягу перевірки, висновки щодо перевірених фактів господарської діяльності, тривалість перевірки, юридичну адресу аудиторської фірми та підписи співробітників цієї фірми.

Аудитор має обов'язок не лише виявити недоліки у фінансовій звітності та системі бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, але й передати цю інформацію адміністрації ЛДГ у письмовому вигляді. Він повинен чітко вказати, які конкретні недоліки виявлені, їх можливі наслідки та ризики для підприємства. Крім того, аудитор має надати конструктивні рекомендації та пропозиції щодо покращення системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, спрямовані на запобігання подібним помилкам чи неузгодженням у майбутньому. Основна мета цього процесу - підвищення якості фінансової звітності та ефективності управління фінансовими процесами в організації. Такий підхід допомагає уникнути можливих ризиків та забезпечити

правильність та достовірність фінансової звітності. Зміст тестових розділів, що використовуються у процесі тестування, подано у таблиці 3.2, яка розкриває деталі процесу тестування та його результати.

Таблиця 3.2

Зміст розділів аудиторського висновку (в тому числі готової продукції та витрат на її збут)[39]

№з/п	Сегмент висновку	Розділ аудиторського висновку	Зміст
1	2	3	4
1	Вступний сегмент	Заголовок аудиторського висновку для підприємства	<ul style="list-style-type: none"> - Вказується, що аудит проводиться незалежним аудитором; - дається назва аудиторської фірми чи аудитора; - наводиться назва підприємства, що підлягає перевірці; - вказується час початку і завершення перевірки.
2		Вступ	Інформація про склад перевіреної фінансової звітності і дату підготовки звітності
2	Вступний сегмент	Вступ	<ul style="list-style-type: none"> - вказується, що відповідальність за правильність підготовки звітності покладається на керівника підприємства; - зазначається відповідальність аудитора за аудиторський висновок.
3	Аналітичний сегмент	Масштаб аудиту	<ul style="list-style-type: none"> - необхідний обсяг аудиторської роботи; - безпосередня перевірка стану справ бухгалтерії підприємства; - використання вибіркового способу процесу аудиту.
4	Завершальний сегмент	Висновки аудитора про фінансову звітність	Висвітлюється інформація про перевірену фінансову звітність підприємства
5		Дата аудиторського висновку	Показується дата завершення перевірки. Дата проставляється тоді, коли керівник підприємства підписує акт приймання-передавання аудиторського висновку.
6		Підписи уповноважених осіб аудиторської фірми	Ставиться підпис керівника аудиторської фірми, або іншої уповноваженої особи, яка має сертифікат аудитора
7		Адреса аудиторської фірми	Проставляється адреса фактичного місця знаходження аудиторської фірми

При використанні програмного забезпечення для автоматизації аудиторських висновків можна реалізувати гнучкі налаштування, які дозволять адаптувати формат звіту залежно від конкретних потреб та особливостей проведеного аудиту.

Автоматизація процесу формування аудиторських висновків за допомогою програмного забезпечення може значно спростити та прискорити цей процес. Використання програми дозволить стандартизувати підготовку звітів, забезпечити їхню однаковість незалежно від обсягу аудиту, та налаштувати формат відповідно до потреб компанії. Це підвищить ефективність аудиту та забезпечить відповідність звітів вимогам законодавства. Висновки аудиту можуть бути класифіковані залежно від різноманітних факторів. Після аналізу наявних класифікацій ми розробили власну класифікацію аудиторських висновків, яку зображено на рисунку 3.16.

При розгляді рисунка 3.8 слід зауважити, що аудитор може висловити свою думку щодо ЛДГ, проте на цю думку впливатимуть наступні фактори, викладені на рисунку 3.15.

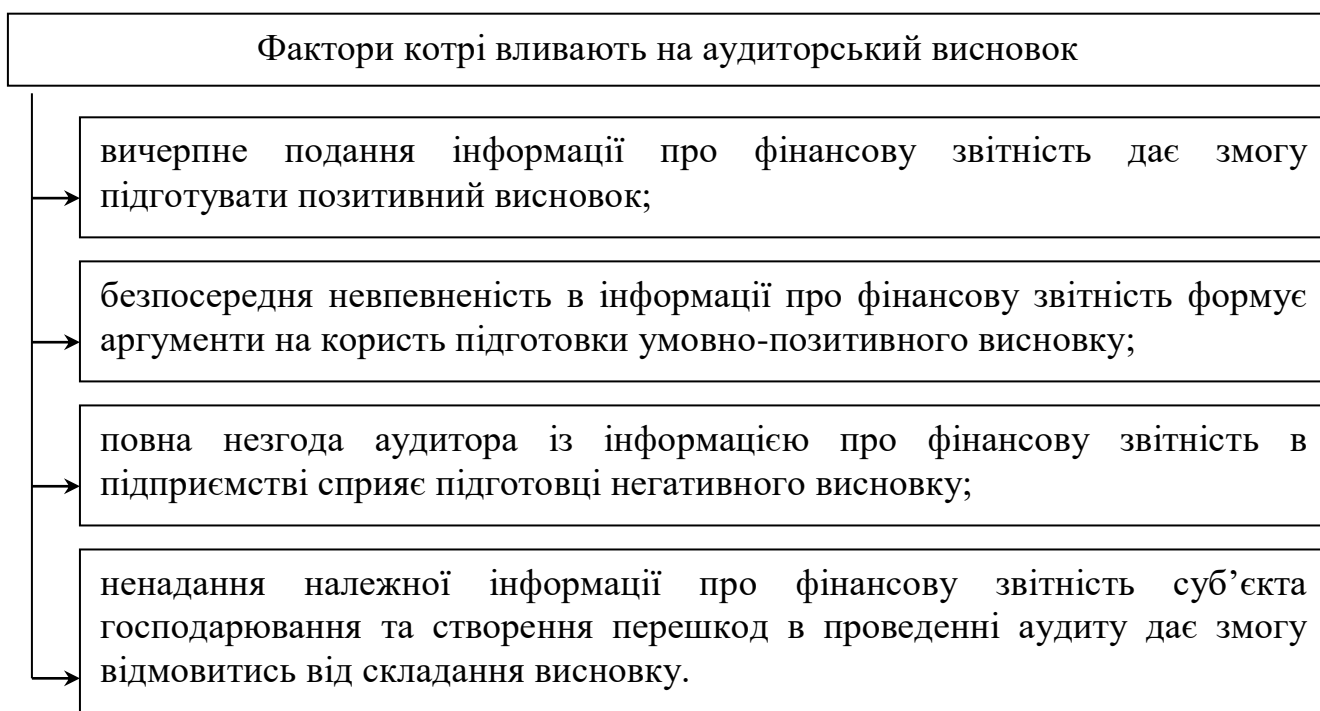

Рис. 3.15. Чинники, які мають вплив на аудиторський висновок.

Рис.3.16 Групування сучасних аудиторських висновків

Можливість висловлення позитивного висновку розглядається у рис.3.17.

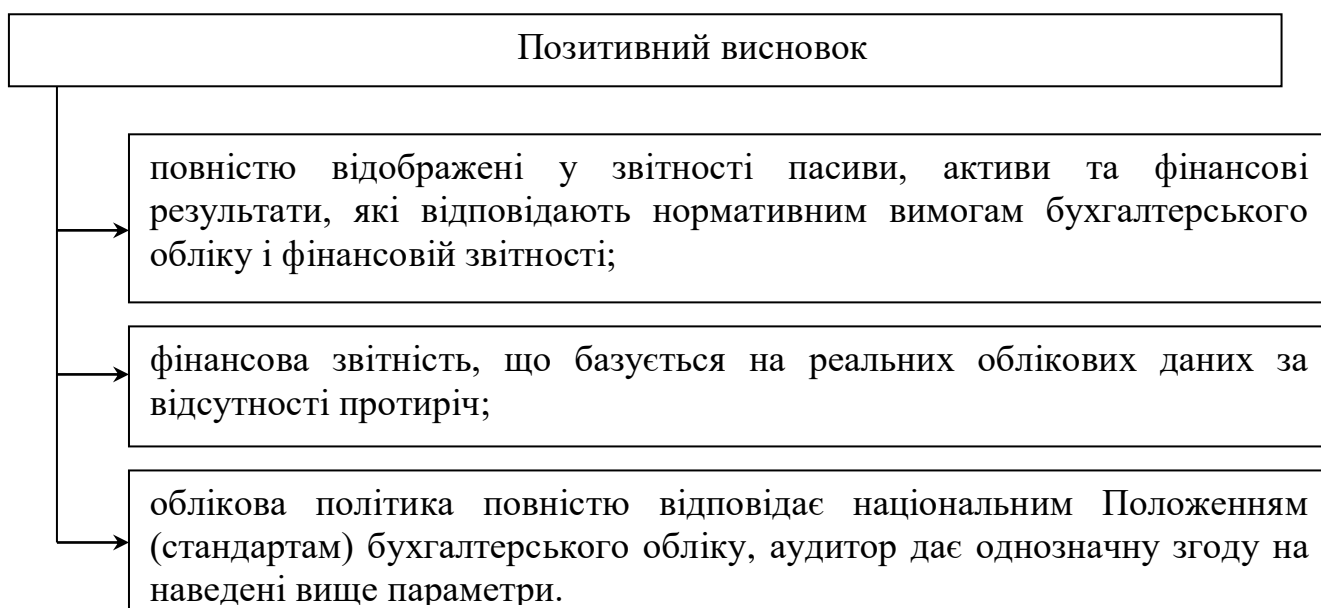

Рис. 3.17 Умови висловлювання позитивного висновку.

На підставі аудиту готової продукції та процесу її реалізації можна зробити висновок, що бухгалтерський облік у Філії “Хустське лісове дослідне господарство” ведеться з урахуванням усіх вимог чинного законодавства, і в цілому система обліку не містить суттєвих порушень або помилок. Таким чином, фінансова звітність відображає реальний стан справ у Філії достатньо об'єктивно. На основі цього аудитор надає адміністрації ЛДГ безумовно позитивний висновок, підтверджуючи дотримання всіх стандартів та процедур у фінансовому обліку.

Важливо відзначити, що аудит готової продукції передбачає не лише оцінку відповідності бухгалтерського обліку стандартам та правилам, але й оцінку ефективності контролю за процесами виробництва та реалізації. В рамках аудиту проводиться оцінка точності та своєчасності ведення облікових записів, контроль за відповідністю обсягів випуску продукції планованим показникам, а також аналіз системи контролю за оплатою від покупців. Такий підхід дозволяє забезпечити надійність фінансової звітності та впевненість у її об'єктивності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У цій дипломній роботі було вивчено організацію бухгалтерського обліку та аудиту операцій, пов'язаних із випуском та реалізацією готової продукції, на прикладі філії «Хустське лісове дослідне господарство».

Аналіз основних економічних показників діяльності філії «Хустське лісове дослідне господарство» за період 2021-2023 років дозволив зробити наступні висновки.

- Чистий дохід від реалізації продукції у 2021 році становив 37 827 тис. грн, а в 2022 році зріс до 75 753 тис. грн, що на 37 926 тис. грн або на 100,3% більше. У 2023 році відбулося незначне зростання на 7 424 тис. грн або на 9,8%.

- Собівартість реалізованої продукції також демонструє тенденцію до збільшення: у 2021 році вона становила 29 967 тис. грн, у 2022 році зросла на 22 750 тис. грн або на 75,9%, а у 2023 році – на 1 170 тис. грн або на 2,2%.

- Матеріальні витрати протягом аналізованого періоду збільшувалися: у 2021 році вони становили 14 902 тис. грн, у 2022 році зросли на 14 902 тис. грн або на 208,5%, а у 2023 році – на 1 402 тис. грн або на 6,4%.

- Середньооблікова чисельність працівників практично не змінювалася і становила 54-56 осіб. Фонд оплати праці протягом досліджуваного періоду щороку збільшувався: у 2021 році він становив 9 443 тис. грн, у 2022 році зріс на 920 тис. грн або на 9,7%, а у 2023 році зменшився на 251 тис. грн або на 2,4%.

- Середньомісячна заробітна плата працівників у 2021 році становила 14 572 грн, у 2022 році зросла на 356 грн або на 2,4%, а у 2023 році – на 119 грн або на 0,8%.

- Показник продуктивності праці у період 2021-2023 років зростає: у 2022 році на 521,3 тис. грн або на 74,4%, а у 2023 році – на 263,5 тис. грн або на 21,6%.

- Чистий прибуток філії “Хустське лісове дослідне господарство” протягом аналізованого періоду має тенденцію до збільшення: у 2021 році він становив 138 тис. грн, у 2022 році зріс на 71 тис. грн або на 51,4%, а у 2023 році – на 26 тис. грн або на 12,4%.

Для підвищення ефективності виробництва у лісовому дослідному господарстві нами запропоновано кілька детальних рекомендацій:

1. Укладання договорів на поставку продукції:

- З усіма покупцями та замовниками необхідно укласти договори на поставку продукції, суворо дотримуючись вимог чинного законодавства при їх укладенні. Це допоможе уникнути непорозумінь та юридичних проблем у майбутньому.

- Систематичний перегляд і оновлення договорів з урахуванням змін у законодавстві та ринкових умов.

2. Розширення ринків збуту:

- Активно шукати нові ринки збуту продукції як в Україні, так і в країнах ближнього зарубіжжя. Це може включати участь у міжнародних виставках, встановлення контактів з потенційними покупцями та вивчення вимог різних ринків.

- Використання маркетингових стратегій, таких як рекламні кампанії, просування бренду та інтернет-маркетинг для залучення нових клієнтів.

3. Усунення заборгованості:

- Для усунення заборгованості, лісовому дослідному господарству слід використовувати можливість передоплати продукції. Це дозволить знизити ризики, пов'язані з неплатоспроможністю покупців.

- Регулярно проводити перевірки стану розрахунків з покупцями, що дозволить своєчасно виявляти та вирішувати проблеми з платежами.

4. Безготівкові форми розрахунків:

- Запровадити використання безготівкових форм розрахунків, які забезпечать своєчасне отримання коштів за відвантажену продукцію. Це може включати авансову оплату продукції та використання акредитивів.

- Безготівкові форми розрахунків є надійними та безпечними, виключаючи ризик виникнення претензій по дебіторській заборгованості. Використання акредитивів забезпечує додаткову гарантію оплати від банку.

5. Систематизація реєстраційних документів:

- На основі первинних документів необхідно створити реєстраційні документи для реалізації готової продукції. Ці документи слід систематизувати за напрямками реалізації, типом продукції, покупцями та замовниками.

- Повсякденне ведення цього реєстру дозволить оперативно контролювати продаж товарів, зміну цін та надходження платежів. Це сприятиме більш ефективному управлінню запасами та плануванню виробництва.

- Регулярний аналіз даних з реєстру дозволить виявляти тенденції в попиті на продукцію та оперативно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури.

Загалом, впровадження цих заходів сприятиме підвищенню ефективності діяльності філії “Хустське лісове дослідне господарство”, забезпечить стабільність фінансових потоків та розширить можливості для розвитку на нових ринках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. № 436-IV. – [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024).
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755- VI. – [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024).
3. Закон України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” від 21.12.2017 № 2258-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024)
4. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999р. № 996-XIV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024)
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2014р. № 73. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024)
6. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. за №291 (зі змінами та доповненнями). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024)
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20.10.99р. за №246 (зі змінами та доповненнями). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024)
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 (зі змінами та доповненнями). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024)

9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99. №318. (зі змінами та доповненнями). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024)
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 “Біологічні активи”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005 №790 (зі змінами та доповненнями). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024)
11. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Мінфіну України від 30.11.1999 р. №291 (зі змінами та доповненнями). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024).
12. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 11.04.2014р. № 476 (зі змінами та доповненнями). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024).
13. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013р. №433 (зі змінами та доповненнями). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024)
14. Наказ Міністерства фінансів України “Про інструкцію по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків” від 11.08.1994 р. № 69. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024)
15. Постанова Кабінету міністрів України “Про затвердження порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування)

матеріальних цінностей”, затверджений від 22.02.1996 р. № 116. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024)

16. Адамик О.В. Інформаційна технологія зведеного обліку // Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб’єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітні аспекти: Збірник наукових праць за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції (29-30 березня 2021 р.). – Дніпро: НМетАУ, 2021. – 747 с.

17. Алексеенко Т. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації на переробних підприємствах АПК. / Т. Алексеенко. // Економічний аналіз. 2016. – Випуск 11, Частина 4. С.219-222

18. Баланюк І.Ф., Григорів О.О., Іванюк Т.Л. Організація обліку та контролю готової продукції підприємства. Інноваційна економіка. 2020. № 1–2. С. 157–163. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua> (Дата звернення: 27.05.2024).

19. Булкот Г.В., Осика О.О. Особливості обліку та контролю документального оформлення руху готової продукції на підприємствах, установах, організаціях України. Економіка. Фінанси. Право. 2019. № 11. С. 9–14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024).

20. Бухгалтерський фінансовий облік. Крупка Я.Д., Задорожний З.-М. В., Гудзь Н.В. та ін. Тернопіль, 2018. 460 с.

21. Візіренко С.В., Агаркова О.В. Організація обліку процесу реалізації готової продукції. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 24. С. 36–42. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024).

22. Вороніна В.Л. Шляхи вдосконалення обліку готової продукції / В.Л. Вороніна, В.В. Черниш // Економіка і підприємництво: теоретико-методологічні аспекти обліку, аналізу та контролю. – 2013. – С. 128.

23. Готова продукція та особливості її обліку / Н.С. Петришина, О.О. Радзіонова // Наука й економіка. – 2014. – Вип. 1. – С. 53-56.
24. Готова продукція. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org> (Дата звернення: 27.05.2024).
25. Грабова Н.М. Облік основних господарських операцій в бухгалтерських проводках: [навч. посіб.] / Грабова Н.М., Кривонос Ю.Г. – К.: А.С.К., 2017 – 416с.
26. Гринавцева О.В. Організація обліку готової продукції в металопрокатних підприємствах малого бізнесу. // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 189: В 4т. Том I. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2014. – С.163–170.
27. Гріднєва Д.В. Проблеми теорії і практики обліку готової продукції та її реалізації. Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Серія: Економіка і менеджмент. 2018. № 1. С. 77–87. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>. (Дата звернення: 27.05.2024).
28. Гудзь Н. В. Бухгалтерський облік : навч. посібник для внз / Н. В. Гудзь, П. Н. Денчук, Р. В. Романів ; М-во освіти і науки України. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Центр учб. літ., 2016. – 424 с.
29. Івакіна І. Калькулювання витрат: сучасний погляд. Різні витрати для різних цілей: [підруч.] / І.Івакіна.–Х.:Фактор, 2021. – 176 с.
30. Касич А. Понятійний апарат терміну «готова продукція» як об'єкта бухгалтерського обліку / А. Касич. // Економіка. 2016, - №11 – С.33-36.
31. Огійчук М.Ф. Організація і методика аудиту [навч. посібн.] / М.Ф. Огійчук, К.О. Устенкова. – К.: Алерта, 2016. – 304 с.
32. Петришина Н.С. Проблеми обліку готової продукції та її реалізації / Н.С. Петришина, Р.В. Перун; ПВНЗ «Хмельницький економічний університет» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua> (Дата звернення: 27.05.2024)
33. Приходько М., Белозерцев В.С., Харакоз Л.В. Документування обліку витрат виробництва готової продукції на промисловому підприємстві. Вісник

Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2021. № 2. С. 166–169. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua> (Дата звернення: 27.05.2024)

34. Реслер М.В. Випуск готової продукції: організація та методика / Реслер М.В. // Збірник наукових праць ЧДТУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpchdtu/http://nbuv.gov.ua (Дата звернення: 27.05.2024)

35. Рибалко О.М., Ніколаєнко Д.В. Удосконалення обліку готової продукції і її реалізації. Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. 2018. № 2. С. 71–77. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua> (Дата звернення: 27.05.2024)

36. Сафарова А.Т., Корольчук І.Р. Документування операцій з обліку готової продукції на підприємствах побутової хімії. Причорноморські економічні студії. 2017. Вип. 18. С. 197–201. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua> (Дата звернення: 27.05.2024)

37. Сухорукова О.Д., Матюха М.М. Проблематика обліку готової продукції на підприємстві та шляхи її вирішення. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2019. № 15 (2). С. 35–38. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua> (Дата звернення: 27.05.2024)

38. Формування обліку фінансових результатів у підприємствах / Баланюк І. Ф., Шеленко Д. І., Іванюк Т. Л., Жовнір А. В., Банашкевич Т. П. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Економіка. 2019. Випуск XIV. С. 179-186.

39. Череп О.Г., Буряк І.В., Методика проведення аудиту запасів на великих промислових підприємствах. / О.Г. Череп, І.В. Буряк. // Вісник ЖДТУ Економічні науки. – 2015 – № 3(53).

40. Яровенко Т.С., Чернова А.І. Удосконалення методології бухгалтерського обліку готової продукції / Т.С. Яровенко, А.І. Чернова // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». – 2013. – № 7 (2). – С. 195–200.

ДОДАТКИ